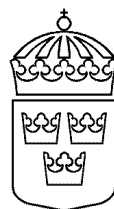

Riksdagens protokoll

2001/02:21

Onsdagen den 31 oktober

Kl. 09.00 – 12.00

Protokoll
2001/02:21

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 25 oktober.

2 § Anmälan om ändrad partibeteckning

Från Sten Andersson hade inkommit följande skrivelse:

Till riksdagens talman Birgitta Dahl

Med dessa rader begär jag att partibeteckningen efter mitt namn tas bort med anledning av att jag inte längre är medlem i Moderata samlingspartiet.

Stockholm den 30 oktober 2001

Sten Andersson

Riksdagsledamot

Skrivelsen lades till handlingarna.

3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2001/02:FPM10 GRÖNBOK – Främjande av en europeisk ram för företagens sociala ansvar *KOM (2001) 366* till arbetsmarknadsutskottet

2001/02:FPM11 Prövning av asylansökan från medborgare i tredje land *KOM (2001) 447* till socialförsäkringsutskottet

2001/02:FPM12 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om finansiella säkerhetsanordningar *KOM (2001) 168* till finansutskottet

2001/02:FPM13 Europeiska kommissionens meddelande om film *KOM (2001) 534* till kulturutskottet

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2001/02:21 och 49 till socialförsäkringsutskottet

Skrivelse
2001/02:40 till justitieutskottet

Motioner
2001/02:Ub6 och Ub7 till utbildningsutskottet
2001/02:Sk9 och Sk10 till skatteutskottet
2001/02:MJ1–MJ3 till miljö- och jordbruksutskottet
2001/02:T55–T58 till trafikutskottet
2001/02:Sf8–Sf12 till socialförsäkringsutskottet

Skatten på vin

5 § Skatten på vin

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU2
Skatten på vin (prop. 2000/01:144).

Anf. 1 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Den 28 februari 2000 överlämnade EU-kommissionen en formell underrättelse till Sverige angående de svenska punktskatterna på öl och vin. Enligt kommissionens uppfattning överträder Sverige, genom att beskatta öl lägre än vin, förbudet för medlemsstaterna att indirekt genom beskattning missgynna varor från andra medlemsstater. Den 12 juni i år, mitt under den svenska ordförandeperioden, beslutade kommissionen att sända ett s.k. motiverat yttrande till Sverige. Det är andra steget i det formella överträdelseförfarandet. Om en tillfredsställande ändring av de svenska skattebestämmelserna inte gjorts inom två månader får kommissionen överlämna ärendet till EG-domstolen.

Herr talman! Jag börjar mitt anförande med denna formella juridiska bakgrund för att belysa hur den socialdemokratiska regeringen först under galgen, först när domstolsförfarande hotar, föreslår en sänkning av skatten på vin. I propositionen *Skatten på vin* skriver regeringen: ”För att undvika en domstolsprocess föreslår regeringen nu en sänkning av skatten på vin.”

Detta kan knappast ses så att den svenska socialdemokratiska regeringen vet vad den vill eller vad den tycker och än mindre att den har en egen strategi på vare sig kort eller lång sikt. Om den socialdemokratiska regeringen haft en långsiktig alkoholpolitisk strategi hade man långt tidigare successivt börjat sänka de svenska alkoholskatterna för att möta de ökade införselkvoterna.

I stället har det hävdats – och hävdas fortfarande men efter dagens beslut med lite mindre trovärdighet, vill jag påstå – att det med prispolitik och Systembolagets detaljhandelsmonopol även i fortsättningen ska gå att ha kontroll över alkoholkonsumtionen. Denna mångåriga omyndigförklaring av oss svenskar, där både livrem och hängslen används i stället

för att ge oss medborgare möjlighet att ta eget ansvar, är en chimär och helt meningslös.

Den förda politiken, som blundat för verkligheten, har lett till att en stor svart marknad öppnats för försäljning av allehanda alkoholhaltiga drycker. Denna svarta marknad är ofta styrd av den organiserade brottsligheten. På denna svarta marknad är priserna låga. Här finns inga åldersgränser. Här finns en service som vida överstiger Systembolagets lördagsöppet. Här gäller dygnet-runt-öppet 365 dagar om året med hem-sändning om så önskas.

Var tredje starköl som dricks i Sverige är varken inköpt på Systembolaget eller avnjuten på en restaurang. 213 000 liter öl per dag förs legalt eller illegalt in i Sverige. Den svenska bryggerinäringen – och det gäller såväl stora som små bryggerier – har drabbats hårt av detta. Det är enligt oss moderater en dålig politik att med för höga skatter slå ut en del av en näring, i detta fall bryggerinäringen. Att tro att man fortfarande har kontroll över alkoholkonsumtionen är att som strutsen sticka huvudet i sanden. Tyvärr tror jag att det kan bli svårt att återta det som redan har hamnat i händerna på den organiserade brottsligheten.

Jag undrar vad som har inträffat som får majoriteten i skatteutskottet, precis som majoriteten i socialutskottet, att tro att dagens sänkning kan hindra, som man skriver, att andra inköpsmönster permanentas och att en ökad illegal handel av vin etableras. Ni har tidigare hävdat motsatsen. Rejält sänkta alkoholskatter är enligt oss ett av sätten att få gemene man att känna att det inte lönar sig att befatta sig med svartspirit. Risken blir för stor i förhållande till vad man tjänar i pengar.

Vi moderater har i många år förordat en sänkning av alkoholskatterna. Vi har då i hårda ordalag beskyllts för att vara aningslösa och oansvariga. Jag har nu förstått att gränsen för att vara aningslös och oansvarig beror på hur stor skattesänkning som man föreslår och inte på om man föreslår en skattesänkning i sig.

Moderaternas konkreta förslag i dag är att skatten på vin med en alkoholhalt över 8,5 men inte över 15 volymprocent ska vara 8:50 per liter från den 1 december i år. Utskottsmajoritetens förslag ligger på 22:08 per liter. Utskottsmajoritetens sänkning är ca 5 kr per liter. Moderaternas skattesänkning på vin är nästan 20 kr per liter. Vi föreslår också en sänkning av skatten på öl som överstiger 2,8 volymprocent till 85 öre för varje volymprocent. Detta ska också gälla från den 1 december i år.

Vi har valt att använda den danska skattenivån som riktmärke, då vi vet att de största inköpen från svenskt håll sker just i Danmark. Men vi ska komma ihåg att Danmark är ett av de länder inom EU som har de högsta alkoholskatterna. Sju av EU:s länder har ingen skatt alls på vin.

Vi håller med regeringen när den skriver att det sannolikt endast är skattesänkningar som kan bibehålla nuvarande nivå på skatteintäkterna. Från den 1 januari 2004 kommer det att vara tillåtet att till Sverige från annat EU-land införa 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin och 110 liter öl. Ärligt talat, finns det någon här i kammaren i dag som inte tror att det inom kort kommer ytterligare förslag till sänkningar av de höga svenska alkoholskatterna så kan ni ju räkna upp en hand. Ingen gör det. Jag tror att vi är ganska överens om att det kommer ytterligare förslag till skattesänkningar.

Prot. 2001/02:21

31 oktober

Skatten på vin

Dagens förslag från utskottsmajoriteten är enligt oss moderater en tillnyktring, men baksmällan kommer om inte ytterligare skattesänkningar görs. Vi vill undvika denna baksmälla, och därför föreslår vi redan i dag en större sänkning av vinskatten än vad utskottsmajoriteten gör och också en rejäl sänkning av ölskatten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 2 SVEN BRUS (kd):

Herr talman! Bakgrunden till det beslut vi nu ska fatta är alltså EG-kommissionens krav om en bättre överensstämmelse mellan beskattningen på vin respektive öl. I sak har vi ju att följa det här kravet, och vi kristdemokrater har ingen reservation i det avseendet.

Nu är det regeringens uppfattning att det handlar om en mindre sänkning av skatten på vin och att åtgärden därmed enligt regeringens bedömning då är acceptabel vid en samlad alkoholpolitisk bedömning. Det är dock på den punkten som vi kristdemokrater – alltså inte i sak utan då det gäller den alkoholpolitiska bedömningen – riktar kritik mot det här förslaget. Varje åtgärd och beslut i alkoholfrågor måste med nödvändighet relateras till en samlad alkoholpolitisk bedömning, och vi anser att det måste gälla även i en situation när vi anser oss nödsakade att följa EG-kommissionens krav. Nu saknar vi en mera långsiktig konsekvensbeskrivning från regeringens sida och en tydligare bild av regeringens ambitioner bortom det sakbeslut vi nu ska fatta.

Ingen av oss torde kunna bortse från pris- och skattepolitikens betydelse för alkoholkonsumtionen. Detaljhandelsmonopol, åldersgränser och inte minst information och attitydpåverkan är vägar som vi valt för att hålla tillbaka den totala konsumtionen av alkohol och särskilt skydda utsatta grupper som exempelvis ungdomar. Även om WHO-målet, en sänkning av konsumtionen med 25 %, inte har uppnåtts till år 2000 som det var menat får inte detta mål överges eller suddas ut. Det är fortfarande en ledstjärna för svensk alkoholpolitik och måste vara det.

Herr talman! De flesta av oss i den här kammaren är överens om just den här grundläggande synen, och WHO-målet har vi ju också ställt oss bakom som nation. Mot den bakgrunden finns det anledning att kritisera regeringens hantering och fokusering i den här propositionen. Konsekvensresonemangen och helhetssynen är, tycker vi, alltför svagt utvecklade i förslaget.

Man kan också ha synpunkter på tidpunkten för att lägga fram propositionen. Regeringen valde att lägga fram sitt förslag redan före sommaren, trots att det är först nu, den sista oktober, som vi behöver fatta det här beslutet, och vi har sett att utvecklingen under den gångna sommaren är oroande. Enligt Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet har Systembolagets försäljning under de tre sommarmånaderna i år ökat med 10 % jämfört med förra sommaren, och det är framför allt just vin- och starkölsförsäljningen som ökar.

Herr talman! Det är just det här behovet av att ständigt föra konsekvensresonemang och betona helhetssynen i alla beslut i alkoholfrågor som är utgångspunkten för vår kritik; detta även när vi nu fattar ett i och för sig oundvikligt beslut, efter den EG-kritik som vi har blivit utsatta för. Här tycker vi kristdemokrater att regeringen brister och är otydlig då

det gäller den samlade bedömningen och konsekvensbeskrivningarna, och det är också innebörden av vår reservation. Därmed yrkar jag bifall till reservation 2.

Prot. 2001/02:21
31 oktober

Skatten på vin

Anf. 3 LENNART AXELSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Alkoholfrågor väcker ofta starka känslor hos oss. Oavsett om vi nyttjar alkohol eller inte har vi en åsikt i frågorna. När vi nu står inför att besluta om en sänkning av skatten på vin är det alltså inte helt okomplicerat.

Våra ambitioner att även fortsättningsvis kunna föra en alkoholpolitik som syftar till att minimera de medicinska och sociala skadeverkningarna, genom att bl.a. bibehålla Systembolagets detaljhandelsmonopol, gör att vi allt oftare ställs inför svåra ställningstaganden. De ökande införselkvoterna i kombination med låga alkoholskatter i länder i vårt närområde skapar naturligtvis problem. Sett ur den aspekten bör den nu föreslagna marginella sänkningen ur folkhälsosynpunkt inte vara särskilt oroande.

Herr talman! Bakgrunden till propositionen är att EG-kommissionen i februari 2000 överlämnade en formell underrättelse till Sverige angående de svenska punktskatterna på vin och öl. Enligt kommissionens uppfattning överträder Sverige genom sitt sätt att beskatta öl lägre än vin förbudet för medlemsstaterna att indirekt genom beskattning missgynna varor från andra medlemsländer. Regeringen har i sitt svar till kommissionen medgett att det efter ölskattesänkningen den 1 januari 1997 föreligger viss skillnad i beskattningen mellan öl och vin räknat per volymprocent.

Herr talman! För att undvika en oviss domstolsprocess lägger alltså regeringen fram denna proposition. Konkret innebär förslaget att skatten på vin och andra jästa drycker förutom öl och vin, t.ex. cider, sänks med 18,8 % redan fr.o.m. den 1 december i år. För viner med normal alkoholestyrka, över 8 ½ men inte över 15 volymprocent innebär det en sänkning av skatten per liter från nuvarande 27,20 kr till 22,08 kr. Om alla inblandade parter i framställningen och handeln med vin låter skattesänkningen få fullt utslag på konsumentpriserna sänks det med ungefär 5 kr för en flaska på 75 centiliter. Den beräknade minskningen av intäkter till statskassan uppgår till ca 500 miljoner kronor per år.

Herr talman! Av propositionen framgår också att regeringen tänker föreslå ett tillskott för genomförandet av den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador på 100 miljoner kronor under åren 2001–2003. Totalsumman ökar därmed från 450 miljoner till 550 miljoner kronor. Dessutom får Statens folkhälsoinstitut, som följer utvecklingen av alkoholkonsumtion och alkoholskador i Sverige, uppdraget att följa upp eventuella folkhälsokonsekvenser av den nu föreslagna sänkningen.

Herr talman! Socialutskottet ställer sig i sitt yttrande bakom förslagen i propositionen, men betonar samtidigt vikten av att det görs kraftfulla insatser inom ramen för den nationella handlingsplanen just för att förebygga alkoholskador. Det understryker också behovet av att Folkhälsoinstitutet noga följer upp effekterna av sänkningen.

Skatteutskottet delar regeringens uppfattning att man bör försöka undvika en domstolsprocess i frågan. På grund därav finner utskottet det motiverat med den smärre sänkning av skatten på vin som föreslås och

som också innebär en viss utjämning av skatten mellan öl och vin. Utskottet menar att sänkningen är väl avvägd sett utifrån en samlad alkoholpolitisk bedömning. Liksom socialutskottet betonar skatteutskottet vikten av ett kraftfullt lokalt förebyggande arbete för att motverka skador.

Utskottet anser att de skattesänkingsförslag som framförs i motionerna Sk1 och Sk2 från Moderaterna är alltför långtgående och att kravet på en strikt alkoholpolitik som framförs i Kristdemokraternas motion Sk3 i allt väsentligt måste anses tillgodosedd med vad som anförts.

Herr talman! Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionerna, och jag gör detsamma.

Anf. 4 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Lennart Axelsson. Tycker han inte att det är ganska pinsamt att Sverige, samtidigt som man är ordförande i EU, får detta från EU-kommissionen om att det finns risk att man ska hamna inför domstol?

Jag skulle också vilja få en beskrivning på hur den socialdemokratiska strategin för alkoholpolitiken ser ut på lång sikt. Då tänker jag på skattedelen i det hela. Finns det någon strategi, eller kommer man att hoppa om EU-kommissionen säger: "Hoppa!"? Kommer man att följa kommissionen? Har man ingen egen strategi för hur man ska möta det här?

Sedan vill jag också fråga om Lennart Axelsson tror att EU-kommissionen kommer att låta sig nöja med den här sänkningen på 5 kr. Egentligen skulle det ju behövas minst 10 kronors skattesänkning för att återställa det förhållande som fanns mellan öl och vin innan vi sänkte ölskatten.

Anf. 5 LENNART AXELSSON (s) replik:

Herr talman! För precis en vecka sedan i dag deltog jag i ett miniseminarium här i riksdagen anordnat av Sveriges landsråd för alkohol- och narkotikafrågor. Temat då var just EU och alkoholskatterna. Medverkande där var en representant för något som kallas för Eurocare, som är ett nätverk för organisationer inom alkohol- och hälsosektorn med huvudkontor i London.

Diskussionerna handlade om ett eventuellt kommande förslag om minimi- och maximinivå på alkoholskatterna. Enligt den mannens bedömning var chanserna för att ett förslag om höjd miniminivå skulle gå igenom större än för ett förslag om maximinivå. Eftersom det handlar om skattefrågor krävs det att alla länder är överens. Den utredning som ligger till grund för förslaget uppges i likhet med tidigare undersökningar visa på ett klart samband mellan pris och förbrukning.

Anf. 6 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Lennart Axelsson refererar nu till någon annan. Jag frågade om den socialdemokratiska regeringen och socialdemokraterna här i riksdagen har någon egen strategi för hur man ska möta de ökade införselkvoterna. På det fick jag inget svar. Jag noterar dock att Lennart Axelsson i sitt huvudanförande själv tillstod att sänkningen är en marginell sänkning. Det håller jag med om.

Jag har ändå inte fått svar på min fråga om Lennart Axelsson tror att EU-kommissionen kommer att låta sig nöja med femkronorssänkningen när det egentligen behövs betydligt större sänkning av vinskatten för att återställa förhållandet mellan öl och vin som rådde före 1997. Jag är inte så säker på det.

Det allvarliga är att ni inte själva vet vart ni vill komma utan hela tiden under galgen lägger fram förslag mer eller mindre i panik utan att ha en långsiktig strategi för att successivt sänka de svenska alkoholskatterna.

Tittar man i budgetpropositionen står det i och för sig att intäkterna från alkoholskatter kommer att minska med 42 % från i år till 2004. Någoting finns det väl ändå bakom de siffrorna, eller är det bara siffror som man slänger ur sig?

Anf. 7 LENNART AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater vill föra en politik som gör att skadorna från bruket av alkohol minimeras. Vi ser inte någon anledning att ge upp vår egen politik, som moderaternas motioner andas lite grann.

Man måste arbeta på två nivåer. Man ska arbeta lokalt med att försöka att få ungdomar att kanske helt avstå från bruk av alkohol eller åtminstone skjuta upp debuten till efter 18 års ålder. Vi vill också att arbetet ska fortsätta internationellt med att försöka lyfta upp folkhälsofrågorna även där. Vi tror att vi ska kunna lyckas med det.

Det är säkert precis som Marietta säger. Vi kommer att ställas inför stora problem framöver med de ökade införselkvoterna, som jag nämnde i anförandet. Men det är bättre att försöka arbeta för att vi kan behålla en strikt alkoholpolitik än att lägga oss platt.

Anf. 8 CLAES STOCKHAUS (v):

Herr talman! I samband med Sveriges inträde i EU förespeglade EU-företrädarna att den svenska alkoholpolitiken skulle förbli intakt vid ett svenskt medlemskap. Vi varnade för den linjen. Vi i Vänsterpartiet sade då att det fanns risk för att Sverige skulle tvingas anpassa sig till EU:s alkoholpolitik och dess alkoholpolitiska linje. Det innebär att alkoholfrågan betraktas mer som en näringsfråga medan vi i Sverige mer ser den som i första hand en folkhälsofråga. Det är två vitt skilda inriktningar.

Efter ett antal år kan vi nu konstatera att Vänsterpartiet fick rätt. Ett resultat av detta bland många andra är att vi tvingas sänka skatten på vin. I det här fallet skulle vi annars anses missgynna vin som importeras jämfört med öl som vi i stor utsträckning kan producera själva. Den skattesänkning som nu föreslås och som vi har gjort upp om tillsammans med regeringen är ändå ett litet steg.

Man kan titta på reservationerna från Moderaterna och kd. Den moderata reservationen är i och för sig rimlig utifrån den fråga vi behandlar i dag. Vi vet vilken syn moderaterna har. De föreslår att man ska gå vidare fram med bl.a. en skattesänkning. Det är i och för sig inget konstigt. Däremot blir jag mer fundersam på kristdemokraternas reservation.

De skriver bl.a. inledningsvis att de kritiserar regeringen för en anpassningspolitik gentemot EG-kommissionen, vilken lett till ett alkoholpolitiskt förfall. Vad hade vi egentligen att vänta av medlemskapet? Jag

har inte hört att ledande kristdemokrater i dag går ut och varnar för vad medlemskapet i EU har inneburit. Detta är en följd av det hela.

Kristdemokraterna tar upp i reservationen att vi egentligen utan att kritisera skulle ha anpassat oss helt och hållet till den alkoholpolitiska synen som finns inom EU. Det är inget konstigt. Vi är nu medlemmar, och det är resultatet av det hela. Reservationen är lite för stor för debatten här i dag. Den hör hemma i en större alkoholpolitisk diskussion. För att bli mer trovärdig och rimlig borde den ändå ha inlett med att det är ett av EU-medlemskapets följder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 9 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag hoppas att jag hörde rätt. Jag blev ganska glad när jag hör att Claes Stockhaus säger att moderaterna vill gå fortare fram med skattesänkningar och att det inte är något konstigt med det. Det betyder att Claes Stockhaus håller med om att vi behöver fler skattesänkningar och ser fram emot att det kommer förslag om det. Jag kan inte tolka uttalandet på ett annat sätt.

Anf. 10 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Herr talman! Vad jag menar med att det inte är något konstigt med det är att det inte är konstigt att moderaterna är konsekventa i den här frågan. Det var vad jag syftade på.

Anf. 11 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Då får jag bli besviken. Jag trodde att Vänsterpartiet ändå hade i varje fall ena benet i verkligheten och ser vad som händer runtomkring oss. Införskelkvoterna ökar, människor köper alltmer utomlands och det finns en stor svart marknad.

Ett sätt att möta det är att sänka de svenska höga alkoholskatterna och se att vi svenskar inte är annorlunda än de som bor i andra länder i Europa. Vi kan själva också hantera alkoholen på ett bra och ansvarsfullt sätt.

Jag blir besviken. Jag trodde att det här fanns en chans att ett parti hade landat i verkligheten, men så var det inte.

Anf. 12 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Herr talman! Vi befinner oss verkligen i verkligheten i det här fallet. Att vi har gått med på denna mindre skattesänkning var för att i första hand undvika domstolsförfarande. Vi måste också få tid att vara med att påverka regeringen i den mån vi kan till att ta ett större samlat grepp om alkoholen, alkoholförsäljningen och alkoholpolitiken som helhet i landet.

Anf. 13 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så, Claes Stockhaus, att det beslut vi fattar i dag är ett av EU-medlemskapets följder. Självklart är det på det sättet.

Vi har ingen reservation i sakfrågan. Det vi kritiserar propositionen för är att den inte tillräckligt fokuserar på en alkoholpolitisk helhetssyn. Det kan man tycka olika om. Regeringen säger att förslaget ryms inom

en samlad alkoholpolitisk bedömning. Vi tycker att det finns en otydlighet och brister i den bedömningen. Det är där vi skiljer oss åt.

Min fråga blir: Tycker Claes Stockhaus och Vänsterpartiet att det är angeläget att sätta in den här typen av beslut i ett större alkoholpolitiskt sammanhang, eller är det bara en teknisk fråga som vi måste lösa?

Prot. 2001/02:21
31 oktober

Skatten på vin

Anf. 14 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Herr talman! Självfallet är det inte endast en teknisk fråga som måste lösas. Men resultatet av det förslag som läggs fram är ändå att det är en mindre skattesänkning som föreslås. Under tiden ska det finnas möjlighet och tid så att det blir ett bättre tag i den alkoholpolitiska inriktningen. Det är ett krav, åtminstone från vår sida. Man ska väga in alla delar som kan finnas.

Vi har fortfarande kvar skiljelinjen mellan näringspolitisk fråga och folkhälsofråga – åtminstone vi i Vänsterpartiet. Därför kan inte vi, som Moderaterna föreslår, gå fram med mycket snabbare skattesänkningar innan vi har fått ett helhetsgrepp. Därför menar jag och Vänsterpartiet, när vi nu föreslår den här lilla delen, att det är mer en teknisk del för att skapa tid och andrum.

Anf. 15 SVEN BRUS (kd) replik:

Herr talman! Det verkar som om Vänsterpartiet och Kristdemokraterna är ganska överens på den punkten – vi kan inte gå hastigt fram med det här, utan vi måste gå med varsamma steg.

Jag tror också att vi gör en samlad bedömning av vikten av att sätta in alla sådana här frågor i ett större alkoholpolitiskt sammanhang. Det som vi har kritiserat är som sagt var att det kunde ha skett ännu tydligare.

Anf. 16 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Herr talman! Jag menar att man i stället ska ta det i det stora sammanhanget. Det är nämligen så mycket mer som måste plockas med. Det handlar inte bara om vinskatt. Jag tycker att er reservation mer hör hemma i en stor alkoholpolitisk diskussion, där man kan belysa detta ur många synvinklar. Då kan den bemötas på rätt sätt. Här handlar det mer om en teknisk fråga, som jag ser det, och då hamnar reservationen lite fel.

Anf. 17 GUDRUN LINDVALL (mp):

Herr talman! Biskop Brask gjorde någonting i början av 1500-talet som han blev historisk för. Det var inte hans gärning, utan det var en liten lapp. Han lyckades smussla in en lapp i sigillet den dagen han signerade att han skulle vara Kristian Tyrann trogen – det var den danske konung som kallades för Kristian den gode i Danmark, men för Kristian Tyrann här. Detta gjorde att biskopen klarade sig från Stockholms blodbad. Men han klarade sig också från det räfst- och rättarting som följde efter 1523, sedan Gustav Vasa hade tågat in i Stockholm. Han blev också historisk på grund av lappen, där det stod: Härtill är jag nödd och tvungen.

Det är ungefär så det känns när vi behandlar det här betänkandet: Härtill är vi nödda och tvungna.

Från Miljöpartiets sida kommer jag att yrka bifall till detta, men jag vill lägga till brasklappen "härtill är jag nödd och tvungen" med ett tillägg, nämligen: EU, usch!

Det finns en stor risk för att alla inte klarar sig med livet i behåll. Framför allt får många ett sämre liv på grund av beslutet. Vi kan nämligen se att det får alkoholpolitiska konsekvenser. Detta innebär att den förstärkning av medel för att klara alkoholskador och framför allt förebygga dem som också anslås i budgeten är mycket nödvändig. Där läggs det på 100 miljoner kronor.

Vi som inte har levt i en skyddad värld, vilket uppenbarligen en del moderater har gjort, utan sett vad alkoholen kan ställa till med, inser att detta är ett beslut som kan få konsekvenser. Men från Miljöpartiets sida vill jag med detta yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 18 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag blev minst sagt förvånad över Gudrun Lindvalls anförande. Vad hon nu säger är nämligen att hon är så trogen Socialdemokraterna och makten att hon lämnar denna brasklapp. Miljöpartiet skulle ha kunnat avstå från att gå med på denna sänkning. Men det gjorde man inte, utan då hägrade det mer att få vara med kring maktens köttgrytor och att vara Socialdemokraterna trogen.

Gudrun Lindvall beskyller oss moderater för att inte vara förankrade i verkligheten. Jag undrar vem det är som inte är förankrad i verkligheten. Gudrun Lindvall har tydligen inte förstått att det finns en enormt stor svart marknad för alkoholhaltiga drycker. Som jag sade i mitt anförande finns det inga åldersgränser och inga begränsningar i öppettider på den marknaden. Priserna är låga. Det säljs dygnet runt, året runt. Detta är något som Gudrun Lindvall totalt bortser från. De som vill skaffa sig sprit och alkohol gör det ändå.

Varför skulle vi i Sverige vara så annorlunda än andra människor att vi inte kan hantera alkoholen? Kanske beror det just på att vi i så många år har haft livrem och hängslen och inte har fått ta eget ansvar. Det är dags att vi får ta eget ansvar nu. Det är dags för oss att bli som större delen av världen. Vi behöver de här sänkta skatterna.

Tror Gudrun Lindvall att EU-kommissionen tycker att det räcker med de här 5 kronorna? Jag har ställt den frågan till de andra samarbetspartierna, men inte fått något riktigt svar på den. Jag frågar nu Gudrun Lindvall: Vad gör hon om det inte räcker? Lämnar hon då in nästa brasklapp om att det går med 10 kr i skattesänkning?

Anf. 19 GUDRUN LINDVALL (mp):

Herr talman! Jag trodde att det jag sade var ganska klart. Men uppenbarligen har Marietta de Pourbaix-Lundin lite svårt att förstå.

Från Miljöpartiets sida vill vi inte vara med i den europeiska unionen. Men vi har också sagt att i och med att vi nu är det så ska vi försöka göra det bästa möjliga av situationen. Om Sverige nu riskerar att dras inför domstol för att man inte följer någonting som EU anser är viktigt så får vi försöka göra det bästa av den situationen, och det var att göra det här. Det är faktiskt det enda möjliga.

Jag är inte så naiv att jag tror att alkoholpolitiken skulle bli mycket bättre om vi sänkte skatten på alkohol. Är man så blåst då har man inte

förstått mycket av verkligheten! Det finns massor av undersökningar som visar att ju lägre priset är på alkohol, desto mer dricker folk. Det finns en förskräcklig massa människor här i landet som klarar av att hantera alkohol. För dem är det inte några problem. Och det är inte dem som man framför allt ska skydda, utan det är dem som inte klarar av att hantera alkoholen.

Jag vet inte om Marietta de Pourbaix-Lundin är för ung för att ha varit med under den tid då det fanns mellanöl. Mellanölet gjorde att det fanns ganska många ungdomar som var alkoholister i tjugoårsåldern. Det berodde på att mellanölet var lätt att få tag i.

I dag finns det många föräldrar som ser till att det är lätt att få tag i alkohol. Det är en mycket större diskussion än den som vi för nu, men vi kan gärna föra den! Jag måste säga att jag tycker att detta är ganska oansvarigt. Som lärare har jag sett 15–16-åringar totalt plakata. Jag kan inte förstå de föräldrar som hjälper barn att få tag på alkohol. Men tror man att detta problem skulle lösas genom att man sänker skatten på alkohol – då är man mer än lovligt naiv i den här frågan.

Anf. 20 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Nu kom det där – om man tycker som vi moderater så är man oansvarig. Som jag sade i mitt anförande går tydligen gränsen för att vara oansvarig och aningslös vid antalet kronor man sänker vinskatten med, och inte vid att man sänker den i sig. Det tycker jag är intressant.

Jag tycker att Gudrun Lindvall tar i. Hon har inte sett verkligheten med den svarta marknaden och med de låga priser som finns där. De som vill skaffa sig alkohol gör det, och kanske är det just de som har problem som köper på denna marknad, med all den fara som det innebär.

Varför ska alla som kan hantera alkohol ha dessa höga priser? De låga priserna är ju bara till för dem som kan åka utomlands och köpa billigare. Tror Gudrun Lindvall att vi kan fortsätta att ha våra höga alkoholpriser när införselkvoterna ökar år 2004? Kommer vi att ha dem? Stämmer det som står i budgetpropositionen om att man räknar med 42 % lägre intäkter från alkoholskatten år 2004? Gudrun Lindvall har ju varit med och budgetförhandlat. Vad ligger bakom de siffrorna?

Anf. 21 GUDRUN LINDVALL (mp):

Herr talman! Tittar man på hur unga människor startar den karriär – om man kan kalla det så – där man så småningom landar som alkoholist så ser man att de inte börjar med att köpa det billiga. Inte kämpar man som sjutton för att få tag på smuggelspriten! Inte anstränger man sig som bara den för att komma över den, utan det gör man när man så småningom har fastnat i ett beroende.

Det kommer nog alltid att vara så, Marietta de Pourbaix-Lundin, att de som har detta beroende och som är alkoholister försöker få tag på varan så billigt som möjligt. Det innebär att det alltid kommer att smugglas. Det kommer alltid att finnas någon som vill tillhandahålla detta illegalt på ett billigare sätt. Det kan man nämligen tjäna pengar på.

Det vi diskuterar är dem som *inte* är i beroendet. Det gäller dem som än så länge köper spriten på de vanliga ställena, som dricker på krogen, som köper av sina föräldrar eller som köper på Systemet. För dem är priset väsentligt. För dem är det viktigt om de har råd att köpa en, två

eller tre liter. Det är dem vi ska se till att vi kan hjälpa att inte fastna i ett alkoholträsk genom att se till att priset är så pass högt att de har råd att bruka alkohol men inte att missbruka det.

Det finns massor av undersökningar som visar att det är på detta vis. Är det billigt och lätt att få tag på, framför allt billigt, för unga människor, så dricker man mer. Jag hoppas att Marietta de Pourbaix-Lundin känner till att det för en ung människa med växande celler och en kropp som inte riktig är adapterad till ett vuxenliv är mycket större risk att bli alkoholiserad än det är för en äldre person. Jag värnar inte i första hand om de människor som klarar alkoholen, de som är i Marietta de Pourbaix-Lundins ålder och som antagligen klarar av att vinet kostar 75 eller 65 kr. Jag värnar om dem som ännu inte sitter i ett beroende; unga människor för vilka priset är avgörande.

Naturligtvis beklagar jag det här. Det handlar inte om att vi skulle vilja ha någon makt. Det är precis som jag säger: EU tvingar oss till detta. Från Miljöpartiets sida ser vi det som väldigt viktigt att göra det bästa möjliga av denna situation, och det är detta betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

6 § Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands m.m.

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2001/02:FiU6
Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands m.m. (prop. 2000/01:141).

Anf. 22 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag konstaterar att regeringens förslag medför att konkurrensneutraliteten för vissa finansieringsföretag fortsätter att rubbas. Detta har pågått sedan mitten av 90-talet, då ett antal finansieringsföretag fått fortsätta bedriva verksamhet utan krav på tillstånd enligt 1988 års finansbolagslag.

Eftersom övergångsperioden förlängts ett flertal gånger anser vi moderater att det nu är av stor vikt att den föreslagna förlängningen blir den sista och att slutdatumet den 31 december 2002 ligger fast på det sätt som nu anges i propositionen. Efter den senaste förlängningen, som riksdagen biföll, skulle en proposition överlämnas till riksdagen första halvåret 2001. Då avsågs en samordnad beredning ha skett avseende dessa övergångsbestämmelser tillsammans med Banklagskommitténs betänkande inför ett mer långsiktigt beslut.

Propositionen har ännu inte kommit. Det är nu dags att den läggs fram. Jag föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framfört i vår motion, att någon ytterligare förlängning av övergångsperioderna utöver den nu föreslagna inte ska komma i fråga.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation och ser fram emot propositionen till våren.

Anf. 23 LISBET CALNER (s):

Herr talman! I det här betänkandet behandlar finansutskottet förslag gällande medlemsbanker och sparbanker. Regeringens förslag i propositionen är att sparbanker och medlemsbanker ska ges rätt att verka utomlands. Det innebär att sparbanker och medlemsbanker efter tillstånd av Finansinspektionen får inrätta filial i ett land utanför EES. Vidare får de i ett särskilt underrättelseförfarande i ett annat land inom EES dels etablera filial, dels tillhandahålla sina tjänster även om de inte etablerar filial. Ett enigt utskott tillstyrkte det här förslaget. Regeringen föreslår också att företag som bedrev tillståndsfri inlåningsverksamhet när den nya bankrörelsedefinitionen trädde i kraft den 1 januari 1996 får fortsätta med verksamheten t.o.m. den 31 december 2002.

Det här är en förlängning av tidigare förlängningar, precis som Carl-Axel Johansson sade. Detta beror på att Banklagskommittén håller på att göra en översyn av gränserna för bankrörelselagens tillämpningsområde. Av olika anledningar har arbetet blivit försenat. Det har ännu inte blivit till en proposition. Det är därför det här beslutet om en förlängning behövs.

Utskottet anser att det är rimligt med den här förlängningen. Utskottet anser också, liksom regeringen, att det är lämpligt att samordna beredningen av frågan om tillståndsplikt för de företag som berörs av övergångsbestämmelserna med Banklagskommitténs eventuella förslag. Alternativet att ändra nuvarande regler precis innan Banklagskommitténs förslag äntligen, efter sedvanlig beredning, föreslås bli till en proposition under våren 2002 anser utskottet inte skulle gagna företagen. Vi menar att det skulle innebära att förutsägbarheten i lagstiftningen skulle minska. Det skulle också medföra kostnader för de berörda företagen.

Trots att utskottet mycket tydligt skriver att vi delar motionärernas uppfattning att det är önskvärt att den aktuella tidsplanen följs anser Moderaterna att vi borde besluta att någon ytterligare förlängning inte ska komma i fråga. Utskottet delar inte den uppfattningen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 24 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Herr talman! Detta är ju inte första gången man föreslår förlängning, som Lisbet Calner mycket riktigt har sagt. Det har skett år efter år sedan mitten av 90-talet, tror jag. Det är dags att vi från riksdagen verkligen gör detta tillkännagivande med kraft. Nu vill vi ha propositionen på bordet så att vi kan anta de långsiktiga spelreglerna. Den här förlängningen årsvis är inte heller speciellt bra för företagen.

Sedan vet varken jag eller Lisbet Calner vad propositionen kommer att innehålla när vi får ett definitivt förslag att ta ställning till.

Anf. 25 LISBET CALNER (s):

Herr talman! Nej, det är just så att vi ännu inte vet vad propositionen kommer att innehålla. Det är därför det är viktigt att man tittar på alla de olika bestämmelserna och förslagen så att det blir något bra och långsiktigt för företagen. Det är precis det man brukar fråga efter. I övrigt lever vi i en osäker värld, Carl-Axel Johansson. Det tror jag i alla fall att vi är ense om. Regeringen skriver ju i propositionen att man har för avsikt att

Prot. 2001/02:21

31 oktober

*Rätt för sparbanker
och medlemsbanker att
driva verksamhet
utomlands m.m.*

*Rätt för sparbanker
och medlemsbanker att
driva verksamhet
utomlands m.m.*

lämna propositionen från Banklagskommittén och de andra beredande organen under våren 2002. Vi socialdemokrater har vanan att lita på regeringen.

Anf. 26 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Herr talman! Den vanan kanske inte jag har. Man har å andra sidan år efter år skrivit att man avser att komma med den här propositionen. Än har den inte kommit. Det är hög tid för riksdagen att verkligen ge till känna att det är dags att vi får den på bordet.

Anf. 27 LISBET CALNER (s):

Herr talman! Där håller jag med Carl-Axel Johansson. Det är dags att vi får den på bordet. Jag förutsätter att den kommer att föreläggas riksdagen under våren 2002 om det inte är några speciella omständigheter som än en gång gäddar den avsikten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

7 § Riksbankens deltagande i finansieringen av IMF:s mjuka utlåning

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2001/02:FiU8

Riksbankens deltagande i finansieringen av IMF:s mjuka utlåning (förs. 2000/01:RB4).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

*Partnerskapsavtalet
mellan Europeiska
gemenskapen och dess
medlemsstater och
staterna i Afrika,
Västindien och
Stillahavsområdet*

8 § Partnerskapsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och staterna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2001/02:UU3

Partnerskapsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och staterna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet (prop. 2001/02:6).

Anf. 28 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Partnerskapsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och Afrika, Västindien och Stillahavsområdet – det är ett väldigt långt och omständligt namn. Annars brukar vi kalla det Cotonouavtalet. Det kanske är ett svårt ord, men ändå det som vi i dagligt tal använder och som vi kommer att möta framöver. Vi har redan mött det här begreppet, Cotonouavtalet, eftersom man har börjat arbeta efter de principer som har tagits fram i det här avtalet när det gäller EU:s relat-

ioner med Zimbabwe. Jag tycker att det är oerhört värdefullt att vi också i dag har en del praktiska exempel på att det går att jobba i den här riktningen.

Det finns inga motioner, reservationer eller särskilda yttranden i det är betänkandet. Utrikesutskottet har i alla delar varit enigt om betänkandet UU3. Men jag vill ändå här i dag yrka bifall till förslaget i betänkandet. Jag tycker att det finns anledning att från den här talarstolen understryka vikten av att vi i dag kan anta det här betänkandet, att vi är eniga och att vi ser att ett långt och mödosamt arbete ändå har givit resultat så att vi kan stå här i dag.

Cotonouavtalet överensstämmer väl med de utvecklingsstrategier som utskottet tidigare har förespråkat. Genom avtalet åtar sig parterna att verka för att utrota fattigdomen, åstadkomma en hållbar utveckling och uppnå en stegvis integrering av AVS-länderna i världsekonomin. Redan tidigare har man talat om respekt för mänskliga rättigheter, demokratins principer och rättsstaten. Det här bygger man vidare på. Utskottet noterar med tillfredsställelse att avtalet innebär en bättre fokusering på fattigdomsbekämpning samt att det lägger stor vikt vid ökad respekt för de mänskliga rättigheterna, demokratins principer, rättsstatens principer och en god samhällsstyrning. Det här visar också hur viktigt det är att man lägger en grund och att man sedan, när man förhandlar vidare, kan bygga vidare på den och ta vara på de erfarenheter man har gjort.

Vi har också sett att man har haft generella problem när det gäller effektiviteten, och det är också sådant som man har vägt in i detta arbete.

Utskottet vill framhålla att avtalet betonar de icke-statliga aktörernas kompletterande roll i utvecklingsprocessen och understryker det civila samhällets betydelse för att uppnå partnerskapsavtalets mål, dvs. att det är viktigt att man kan involvera så stora delar som möjligt av samhället när man ska sträva mot ett mål, att man har så många människor med sig även om man kan verka på olika delar av samhällets områden.

Principen om en regelbunden och allsidig politisk dialog mellan parterna skapar också möjlighet till ökad ömsesidighet, förståelse och stabilitet i utvecklingen.

Utskottet delar alltså regeringens uppfattning att det nya partnerskapsavtalet utgör en bra grund för förbindelserna mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och AVS-staterna. Avtalet ligger alltså väl i linje med svenska och internationella utvecklingsmål.

Med det anförda vill jag säga att vi från utskottets majoritet är tillfreds med detta. Och som jag sade inledningsvis är vi mycket nöjda med att vi i dag har kommit så långt att vi kan ställa oss bakom det och att vi har ett dokument som är så klart att man redan nu kan börja arbeta aktivt efter det.

Anf. 29 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Orsaken till att jag har begärt ordet i ett ärende där utskottet är helt enigt är inte att jag i största allmänhet vill stjäla kammarens tid, utan att det handlar om ett beslut som faktiskt är av mycket stor dignitet. Det handlar om ett avtal mellan EU och 77 u-länder. Det inbegriper huvuddelen av jordens låginkomstländer som ju finns i Afrika och även länder i andra världsdelar. Detta avtal omfattar en niondel av jor-

Prot. 2001/02:21
31 oktober

*Partnerskapsavtalet
mellan Europeiska
gemenskapen och dess
medlemsstater och
staterna i Afrika,
Västindien och
Stillahavsområdet*

dens befolkning. Det är alltså en stor sak, och det är därför som jag vill markera det genom att göra detta inlägg.

Det innebär också att EU tydligare markerar sin roll när det gäller dess uppgift att bidra till att utrota fattigdomen i världen. Man kan fråga sig vad EU har för roll i detta. EU har en stor roll i sitt närområde, i Central- och Östeuropa, Balkan och i Medelhavsområdet. Där är EU huvudaktören när det gäller att få länderna in på en god utveckling, snabb tillväxt, snabb social utveckling och en snabb välbefindandesutveckling.

När det gäller u-världen i största allmänhet har EU en mycket specifik roll som nu betonas i detta avtal, som kanske på sitt sätt är EU:s viktigaste roll i detta, nämligen att fokusera på den regionala integrationen. Det som vi har gjort i Europa så framgångsrikt är att vi har lärt oss att samarbeta med varandra. Europa är ju en världsdel som historiskt sett har varit mycket blodig med krig och konflikter. Vi har många olika språkområden och olika religioner som har haft svårt att leva i fred med varandra. Det har för övrigt även gällt här i Norden. Vi har lärt oss av historien. Vi har lärt oss att man måste skapa starkt regionalt samarbete, alltifrån Nordiska rådet fram till Europeiska unionen.

Vad man nu i detta avtal kan göra i större utsträckning är att ge EU möjligheten att dela med sig av de europeiska erfarenheterna, vilka stora fördelar integrationen har. Vi ska komma ihåg att många av u-länderna, även u-länder med ganska stora befolkningar, har ekonomier som motsvarar svenska medelstora städer. Det är mycket små ekonomier. Och de har naturligtvis mycket svårt att få utveckling om de var och en sitter för sig och inom gränser med höga tullmurar ska bygga upp egna finansiella system, egna myntväsen och allt det som inte ens Sverige en gång i tiden hade. Vi var ju t.ex. del av ett gemensamt valutaområde ända fram till 1973. Inte ens ett ganska väl utvecklat land som Sverige klarade av detta på egen hand. Och här ligger EU:s stora roll, att hjälpa till att bygga det regionala samarbetet. I Europa är det ju byggt på starka organisationer för att värna demokrati, mänskliga rättigheter, handel, ekonomisk integration och även säkerhet.

Jag tror att detta Cotonouavtal med 40 av världens fattigaste länder, inalles 77 u-länder, på detta sätt kan bli oerhört viktigt för att kanske ge EU en avgörande roll i strävan att utrota fattigdomen på jorden. Det är alltså ett stort och viktigt avtal som riksdagen sannolikt enhälligt kommer att ratificera.

Anf. 30 BERTIL PERSSON (m):

Herr talman! Detta tunna lilla papper innehåller ett avtal mellan världens näst största ekonomi och huvuddelen av världens fattiga länder. Det är alltså ett oerhört viktigt avtal, precis som Göran Lennmarker påpekade. Det är dessutom det första avtalet mellan EU och den fattiga världen som vi på allvar är med om att utforma. Vi har varit med i Lomésamarbetet, men det var ett färdigt avtal som vi då skrev under. Den här gången har vi fått vara med och utforma det hela.

Detta är viktigt också såtillvida att EU har varit dåligt på att få resultat vid samarbete med den fattiga världen. Man har hela tiden dragit på sig stora reservationer därför att man inte har fått i gång de verksamheter som man skulle ha i gång. Man har i vårt tycke inriktat sig alldeles för mycket på de gamla koloniländerna med deras kopplingar till EU-länder. EU har också länge varit en propp för dessa länders marknadstillträden.

När det gäller jordbruket har vi fått återreglera vår verksamhet, och subventionerna inom EU har sänkt världsmarknadspriserna och därigenom försvagat ekonomin för de fattiga länderna. Vi har haft begränsningar när det gäller textilimporten. Och jordbruksprodukter och textilprodukter är de fattiga ländernas viktiga produkter, och detta har varit allvarligt.

Nu gäller det att utrota fattigdomen i världen. 1,2 miljarder människor kan inte fortsätta att svälta. Och det allra viktigaste är marknadstillträde, att mobilisera ländernas egna resurser och att säkra kapitaltillgångarna. Då ska man komma ihåg att det inte är bankernas pengar som det handlar om, utan de pengar som kan investeras är ju den rika världens pensions-tillgångar. Det ställer alldeles speciella krav på systemen i de fattiga länderna. Det fordras rättsstater, mänskliga rättigheter och demokrati.

Skuldfrågan måste lösas, och Sverige måste vara berett att betala sin andel av de kraftigt skuldsatta fattiga ländernas skuldbörda.

Sedan har vi biståndet, och det gäller att få detta resultat inriktat. En hoppfull sak är de millenniemål som den rika världen nu har skrivit under, även Sverige, där man får mätbara mål när det gäller resultaten av att utrota fattigdomen.

Detta Cotonouavtal är ett viktigt steg. Sverige har medverkat, och riksdagen har i högsta grad medverkat för att skapa ett bra avtal som ger förutsättningar för en bättre utveckling i den fattiga världen. Herr talman! Det är ett viktigt beslut som vi ska fatta i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Åtgärder för förbättrad fartygssäkerhet

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2001/02:TU4
Åtgärder för förbättrad fartygssäkerhet (prop. 2000/01:137).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU3
Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m.fl. (prop.
2000/01:140).

Anf. 31 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! I den bästa av pensionsvärldar skulle framtida pensionärer kunna klara sig på enbart pension utan bidrag. Men vi inser att någon form av bostadstillägg måste finnas kvar. Icke desto mindre finns det i regeringens förslag till ett reformerat bostadstillägg flera punkter som hade förtjänat en bättre lösning.

Som anges i propositionen ska förmögenhet fastlåst i den egna permanentbostaden inte beaktas vid beräkningen av bidragsgrundande inkomst. Tidigare gällde detta också fritidsfastighet. Det måste naturligtvis vara den enskildes ensak om man väljer att bo i en hyreslägenhet kombinerad med en fritidsfastighet eller om man har ett permanentboende i småhus, bostadsrätt, tält eller jordkula.

Reglerna måste därför ändras så att vid beräkning av förmögenhetstillägget avdrag kan ske för en förmögenhet bunden i egen bostad. Dock bör det här avdraget få göras endast för ett alternativ vid samma tillfälle.

Regeringens förslag om förmögenhetstillägg innebär en dubbelräkning av förmögenhetsbeskattningen. Kombinationen av förmögenhets- och fastighetsskatt på bostaden samt en fiktiv beräkning av inkomst på andra förmögenhetsdelar, samtidigt som kapitalinkomsterna redan beaktats kan skapa betydande skevheter mellan pensionärer, och detta inte minst beroende på olika bostadsorter.

Den förhållandevis höga procentsatsen, 15 %, är svår att förstå. Vi föreslår därför att man i stället beräknar förmögenhetstillägget så att det knyts till någon ränta, och då kan man tänka sig t.ex. förändringarna i avkastningen med ett tillägg på statslåneräntan om ca 1 %.

Herr talman! Bidragsinkomsten vid beräkning av bostadstillägg för pensionärer ska enligt regeringens förslag beräknas på ett så likvärdigt sätt som möjligt när det gäller inkomst av tjänst respektive inkomst av näringsverksamhet. Regeringens förslag bryter dock i viss utsträckning mot likabehandlingsprincipen t.ex. i fråga om avsättningar till försäkringar.

För löntagares räkning betalar arbetsgivaren premier för pensions- och sjukförsäkringar som är avdragsgilla i arbetsgivarens rörelse. Egenföretagaren däremot får erlagga premien själv och enligt skattelagstiftningen göra avdrag i den egna deklarationen. Jag tycker att motsvarande regler bör gälla vid beräkningen av bidragsgrundande inkomst. Det ska bli intressant att höra vad Lennart Klockare har för synpunkter på den här hanteringen.

Enligt regeringens förslag ska näringsidkare vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten inte kunna kvitta ett års inkomstunderskott mot ett påföljande års inkomstöverskott. Näringsidkare, som ofta upplever varierande inkomster från år till år, bör enligt vår mening ha möjlighet att ge en mer rättvisande bild av sina inkomster. De bör därför ha möjlighet att kvitta underskott mot överskott påföljande år.

Herr talman! Vi kan konstatera att fastighetsskatten driver upp bostadskostnaderna – för övrigt anser jag att fastighetsskatten ska avskaffas. Detta gäller oavsett om man bor i småhus, eller om man bor i bostadsrätt eller hyresrätt. Att öka det generella bostadstillägget för pensionärer till 91 % för hyror upp till 4 500 kr i månaden skulle inte vara nödvändigt om staten avstod från att öka boendekostnaderna genom höjd fastighetsskatt. Jag undrar vad Lennart Klockare tycker om det.

Vi föreslår därför att den del av bostadskostnaden som ersätts genom bostadstillägget för pensionärer ska vara 4 000 kr i månaden.

Herr talman! Det nya bostadstillägget för pensionärer ska enligt regeringens förslag utges för kostnaden för den permanenta bostaden. Principen att jämställa boende i tvåbäddsrum med egen lägenhet är en ren oförsämdhet.

Bostadstillägget för pensionärer riskerar då att bli ett kommunalt bidrag, inte det grundskydd för pensionärer som det var tänkt. Detta kan i sin tur bidra till att icke människovänliga vårdmiljöer permanentas. Vad tycker Lennart Klockare om det?

Vi anser att regeringen bör återkomma snarast, dock senast ett år efter lagens ikraftträdande, med en redogörelse för utvecklingen av boendestrukturen i särskilt boende.

Herr talman! Det är oroväckande att det nya bostadstillägget för pensionärer för vissa av pensionärshushållen kommer att innebära en minskning på minst 10 000 kr per år. Enligt vad som anges i propositionen återfinns i den här gruppen flera kvinnor än män. Eftersom förslaget kan komma att drabba enskilda individer mycket hårt är det viktigt att man redan inom det första året följer upp det nya bostadstillägget för pensionärer. Vad har Lennart Klockare för jämställdhetsaspekt på att det är fler kvinnor än män som kommer att drabbas?

Herr talman! Slutligen föreslår regeringen i princip inga ändringar av det särskilda bostadstillägget för pensionärer. Vi för vår del anser dock att det särskilda bostadstillägget måste höjas för att det ska kunna hjälpa de mest utsatta pensionärerna. Vi föreslår därför att den skäligen levnadsnivån i det särskilda bostadstillägget höjs med tolv procentenheter till 135,4 % för ensamstående och till 114,4 % för gifta.

Jag vill återigen fråga Lennart Klockare vad han tycker om den möjligheten till en höjning för att verkligen förbättra för de sämst ställda pensionärerna.

Anf. 32 CLAES STOCKHAUS (v):

Herr talman! Det här betänkandet om reformerade regler för bostadstillägg för pensionärer har kommit till utifrån att bostadstilläggen ska anpassas gentemot de nya systemen för ålderspension, efterlevandepension och sjuk- och aktivitetsersättning.

Samtidigt föreslås en del förändringar med hänvisning till att bostadstilläggsystemet behöver moderniseras. Vänsterpartiet står inte bakom

det nya pensionssystemet. Som en följd av detta omfattas pensionssystemet inte av samarbetet mellan regeringen och Vänsterpartiet. Detta har i sin tur inneburit att Vänsterpartiet inte har beretts tillfälle att samarbeta om bostadstillägget.

De reformerade reglerna är inte bara en anpassning till det nya pensionssystemet, utan de påverkar också andra försäkringssystem som omfattas av budgetsamarbetet. Vidare innehåller det här förslaget vissa moderniseringar av systemen.

Genom utformningen av BTP-reformen, inte minst med tanke på ekonomiska konsekvenser, borde den frågan i stället på ett tidigt stadium ha tagits upp i budgetsamarbetet. Men så har inte skett. Det är skälet till att Vänsterpartiet har avgivit ett antal reservationer till detta betänkande. Jag tänker i första hand uppehålla mig vid reservation 3 och därefter till reservation 5, vilka jag nu yrkar bifall till. Båda handlar om kvalifikationskrav för BTP.

Det sägs i propositionen att en person som uppbär all ålderspension som han eller hon är berättigad till ska vara kvalificerad för det reformerade bostadstillägget från 65 år. I praktiken innebär det en begränsning av ekonomiskt svaga gruppers möjlighet att kvarstå i förvärvslivet efter 65 år. Regeringen skriver att det finns en risk för att bostadstilläggen ska kunna utnyttjas för att subventionera ett senare och högre uttag av ålderspension.

Men ett högre uttag längre fram borde innebära ett minskat bostadstillägg. En sådan subvention kan ju bara uppstå om individens årsinkomst blir lägre vid ett fortsatt förvärvsarbete än om personen i fråga har tagit ut all ålderspension som han eller hon är berättigad till. Vi anser att så inte borde vara fallet, i varje fall inte som regel.

När vi ser på hur utskottet har behandlat just den delen som vi pekar på i motionen får vi inget riktigt svar. Det förhållandet att man tar ut ålderspensionen senare borde minska behovet av bostadstillägg. Lennart Klockare kan kanske göra ett förtydligande på den punkten.

Vidare föreslås det förändringar även i avsnittet om omställningspension m.m. Det sägs i propositionen att personer som är berättigade till omställningspension eller förlängd omställningspension inte ska vara kvalificerade för det reformerade bostadstillägget. Inte heller en kvinna född 1945 eller senare, som kommer att uppbära änkepension på grund av dödsfall som inträffat efter utgången av 2002, ska vara kvalificerad för det reformerade bostadstillägget.

Det innebär att det visserligen blir en mindre grupp men ändå en grupp som man kommer att försämla för, och åtminstone en del är utsatta sedan tidigare. Därför menar vi i Vänsterpartiet att även omställningspension, förlängd omställningspension och all form av änkepension måste utgöra kvalifikationsgrund för bostadstillägg.

Tiden rinner i väg, så jag avstår från att ytterligare kommentera reservation 5. Men återigen: Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 5.

Anf. 33 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Vårt aktuella betänkande SfU3 *Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer* är en efterlängtdad översyn av bostadstillägget för pensionärer som faktiskt varit oförändrat sedan 1962. Dagens regelverk kommer i allt högre grad att inrikta sig på individen. Inkomst-

begrepp och fribeloppshöjning är i stort sett bra. Detta till trots har vi kristdemokrater reserverat oss angående principerna och kapitalinkomsterna.

Det borde inte finnas någon i vårt land som kan komma att känna oro inför sin försörjning på ålderns höst. Ekonomisk trygghet och en god vård och omsorg är viktiga beståndsdelar i frågan om livskvalitet.

De senaste årens ekonomiska utveckling har, även om regeringen ideligen försökt påtala pensionärernas goda kompensation för kostnadsutvecklingen, försämrat pensionärernas ekonomiska standard. Kristdemokraterna anser att detta är ett svek mot den generation som aktivt varit med om att bygga upp vår välfärd.

Vid ett tillfälle som detta borde regelverket snarare förenklas än försvåras. Därför är det märkligt att vi får en lagstiftning och ett regelverk som är än mer komplicerat än det nuvarande. Med avseende på risken att systemet är alltför komplicerat vill vi uppmärksamma regeringen på att inte förringa värdet av en uppföljning och utvärdering av systemet. Det är därför med viss tillfredsställelse som vi noterar att utskottet insett behovet av att utvärdera reglerna, och vi delar denna uppfattning.

Betänkandet tar även upp risken att det finns individer, troligtvis flest kvinnor, som kommer att få en minskning på uppemot 10 000 kr per år. Även om det beror på att de har ett kapital, anser vi att det inte är rättvist att dessa förändringsförslag kommer att drabba och slå hårt mot enskilda individer. Eftersom regeringen själv nämner det i propositionen förutsätter vi att man bevakar dessa frågor och framöver åtgärdar eventuella försämringar av större slag. Jag förväntar mig en kommentar av Lennart Klockare på detta område.

Herr talman! Kristdemokraterna står i stort sett bakom betänkandet. För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 12.

Angående kapitalinkomster och förmögenhetstillägg kan man nästan ta sig för pannan av förvåning. Såväl i propositionen som i betänkandet anser regeringen, dess stödpartier och socialdemokraterna i utskottet att man ska nämna pensionsförsäkringar, att dessa tillsammans med IPS-sparande inte – hör och häpna – *bör* ingå i beräkningen av förmögenhetstillägget. Jag är förvånad. Jag är överraskad av formuleringen. För min del är det inte ens aktuellt att tänka tanken. Därför borde man inte heller behöva ta upp detta i vare sig en proposition eller ett betänkande. Men jag undrar: Ska detta tolkas så att man talar om dessa frågor i korridorerna? Kan vi i denna debatt trygga åhörarna om att det över huvud taget inte är aktuellt att ens i framtiden riskera att tanken återkommer? Det är en fråga som jag vill ställa till Lennart Klockare.

Herr talman! Fritidsfastigheternas värde ska enligt betänkandet också ingå i underlaget av förmögenhetstillägget. Kristdemokraterna anser att underlaget ska baseras på permanentboendet och inget annat. Flera fritidsfastigheter har, inte minst sedan den senaste taxeringshöjningen, fått värden som helt omöjliggör BTP.

Många pensionärer har redan i unga år skaffat sig en fritidsfastighet som i dag betingar ett ganska högt värde. Vi förvånar oss över att man vill gå in och peta i dessa människors privata livsstil. Den personliga ekonomin ska alltså drabbas så att man rentav kan komma att tvingas till försäljning av fritidshuset. Livskvaliteten måste kunna bevaras för den enskilda individen. Vi får under inga omständigheter tvinga fram eko-

Prot. 2001/02:21

31 oktober

*Reformerade regler för
bostadstillägg till
pensionärer m.fl.*

nomiska spelregler som placerar alla i samma ekonomiska form. Jag anser att det är rimligt att äldre personer kan behålla sin fritidsfastighet utan att den ska räknas in i inkomstunderlaget för BTP.

Jag yrkar än en gång bifall till reservation 12.

Anf. 34 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas frågan om anpassningen av det nuvarande bostadstillägget för pensionärer till det reformerade ålderspensionssystemet. För Folkpartiet liberalerna är det en välkommen förändring. Vi anser dock att det är viktigt att understryka vikten av att den nuvarande fördelningspolitiken behålls i så stor utsträckning som möjligt. Ingen ska behöva uppleva att man förlorar på omläggningen. Bl.a. ur den aspekten har vi en reservation till detta betänkande. Den invändning vi har är att fritidsfastighet ska räknas som inkomstgrund när bostadstilläggets storlek bestäms.

Beslutet om att införa de strängare reglerna för prövning av bostadstillägg gäller sedan 1997 och är en följd av regeringens s.k. saneringsmål. Folkpartiet liberalerna har sedan dess krävt att beslutet upphävs.

Fritidshuset kan för många pensionärer vara den enda tillflykt man har under den fritid som man har rätt till även som pensionär. För en del pensionärer kan ju längre resor vara omöjliga, medan en vistelse i fritidshuset kan vara en möjlighet till omväxling från vardagen i en lägenhet t.ex. En fritidsfastighet inbringar ju inte heller någon inkomst för ägaren, utan den är en tillgång först när den säljs.

Herr talman! Värdet på en fritidsfastighet kan variera mycket beroende på läget. En mycket enkel fritidsfastighet kan ha ett mycket stort värde om den ligger rätt. Innehavet av en fritidsfastighet kan innebära att man som enskild ställs inför valet att inte ha råd att bo kvar i den permanenta bostaden och därför tvingas flytta till något billigare eller att sälja fritidsfastigheten. Folkpartiet anser inte detta rimligt med tanke på att det i många fall handlar om en fritidsfastighet som man innehaft länge och kanske också under en lång tidsperiod med mycken möda har byggt upp.

Därför avvisar vi förslaget om att värdet på fritidsfastighet ska ingå i beslutsunderlaget för bostadstillägget och yrkar i stället att regeringen snarast bör återkomma med förslag om att undanta värdet av fritidsfastighet vid beräkningen av det nya bostadstillägget.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till reservation nr 12.

Anf. 35 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Herr talman, kamrater i kammaren och åhörare! I den bästa av pensionsvärldar, sade Göran Lindblad, och det skulle jag också önska. Jag håller också med om att man kunde ha gjort tillägget enklare. Hela pensionssystemet kunde ha gjorts enklare, skulle jag vilja säga.

Bostadstillägget för pensionärer var man tvungen att göra en reform om i och med att ålderspensionsreformen och det särskilda grundavdraget för pensionärer avskaffades. För att kompensera för det kommer bruttopensionerna att höjas, vilket leder till att nuvarande system för bostadstillägg till pensionärer måste anpassas till de höjda bruttopensionerna. Det står så i propositionen.

I det här betänkandet har Miljöpartiet några saker att erinra om. I huvudsak är personkretsen densamma som för nuvarande bostadstillägg.

Den tidigare absoluta knytningen till folkpensionen kommer dock inte längre att finnas kvar. I stället är utgångspunkten för rätt till bostadstillägg att man har en huvudsaklig och långsiktig försörjning av pension eller uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning. Personkretsen blir därmed något snävare.

Miljöpartiet tycker att man, om man av speciella orsaker inte orkar arbeta till 65 års ålder, ska kunna kvalificera sig till BTP och att även kvinnor födda 1945 eller senare, som kommer att uppbära änkepension på grund av dödsfall som inträffar efter utgången av 2002, ska kunna kvalificera sig. Därför yrkar jag bifall till reservation 3. Där ingår även Miljöpartiets reservation 4. Därför koncentrerar jag mig på att yrka bifall till reservation 3.

Jag tänker yrka bifall till ytterligare en reservation. Den handlar om att Miljöpartiet vill ha en tydligare skrivning vad gäller såväl sambor som homosexuella personer som är sambor. Därför yrkar jag bifall till reservation 13.

Sedan vill jag avsluta med ett citat ur betänkandet: ”De ändringar som föreslås i propositionen måste i vissa avseenden bedömas som omfattande. Med hänsyn härtill anser utskottet det närmast självklart att det nya BTP-systemet nog följs upp och utvärderas när det varit i kraft en tid.”

Det är någonting som vi alla måste hjälpas åt att kolla.

Anf. 36 LENNART KLOCKARE (s):

Herr talman! Den här propositionen har naturligtvis, som flera talare har sagt, varit efterlängtd. Jag tycker också att det är en bra proposition. De förändringar som görs i propositionen är föranledda av det nya ålderspensionssystemet, som träder i kraft 2003. Det nuvarande bostadstillägget har ju varit oförändrat i stort sett sedan 1962. BTP, som bostadstillägget förkortas, är ju ett individinriktat grundskydd med avgränsningar mot bostadsbidraget.

Det nya bostadstillägget ska vara tidsbestämt och gälla ett år, men om förhållandena är okomplicerade kan det gälla i tre år innan en ny ansökan måste göras. Utgångspunkten för rätt till det nya bostadstillägget är att man har en huvudsaklig och långsiktig försörjning från ålderspensionssystemet eller uppbär sjuk- eller aktivitetsersättning som träder i kraft vid årsskiftet. De två senaste begreppen motsvarar dagens sjukbidrag och förtidspension.

Partiell ålderspension och omställningspension kommer inte att grunda rätt till det nya BTP. Inte heller kommer en kvinna som blivit änka efter 2002 och är född 1945 eller senare att ha rätt till bostadstillägget.

Herr talman! Det gläder mig att vi kan föreslå en höjd kompensationsnivå när det gäller bostadstillägget, vilket bl.a. kommer de pensionärer som har låga inkomster och hög hyra till del. I stor utsträckning är det kvinnor som blir berörda av förbättringarna i bostadstillägget. Regeringen har under en följd av år förbättrat bostadstillägget till pensionärerna därför att det är viktigt att pensionärer med låga inkomster ska kunna ha en god bostadsstandard. Den nya ersättningsnivån innebär att pensionären ska kompenseras med 91 % av hyran upp till 4 500 kr i månaden. För en gift pensionär vars make eller maka inte uppbär pension ska bo-

Prot. 2001/02:21

31 oktober

*Reformerade regler för
bostadstillägg till
pensionärer m.fl.*

stadskostnaden kompenseras upp till hälften av bostadskostnaden, dock högst 2 250 kr i månaden.

Inkomstbegreppet kommer i huvudsak att följa skattelagstiftningen med vissa tillägg. Som inkomst räknas inkomst av tjänst och näringsverksamhet samt av kapital. För förmögenhet överstigande 100 000 kr beräknas en inkomst på 15 % av förmögenheten per person.

Inkomst av tjänst och näringsverksamhet beräknas utifrån den förväntade framtida inkomsten, medan uppgifterna om förmögenheter och inkomst av kapital hämtas från deklarationen året före det år ansökan avser.

Den fastställda inkomsten kommer att räknas om till en reduceringsinkomst. Det innebär att vissa inkomster viktas, och från reduceringsinkomsten dras sedan ett fribelopp. Fribeloppet ska svara mot ett grundläggande konsumtionsbehov och föreslås i huvudsak knytas till basnivåerna för allmän ålderspension och sjuk- och aktivitetsersättning.

Fribeppet i det nya bostadstillägget är högre, drygt 82 000 kr, än i det gamla systemet, där fribeppet bestod av folkpension och pensions-tillskott, drygt 56 000 kr för en ensamstående och knappt 50 000 kr för en gift. Avräkningen sker sedan med 62 % av inkomsten upp till ett basbelopp, och för överstigande inkomst reduceras bostadstillägget med 50 %.

När det gäller det särskilda bostadstillägget är reglerna i stort oförändrade.

Herr talman! Jag skulle vilja säga något kort om några motioner som är lämnade med anledning av propositionen.

Moderaterna vill inte att kompensationsnivån i bostadstillägget ska höjas. Dessutom ska taket sänkas från 4 500 kr till 4 000 kr, och man ska på nytt införa ett golv på 100 kr. Det innebär att pensionärer med bostadskostnader på 4 500 kr får knappt 600 kr lägre bostadstillägg med moderaternas förslag än med regeringens förslag. För att i någon mån kompensera detta vill moderaterna höja det särskilda bostadstillägget med 5 % eller med 190 kr i månaden. Det innebär att mer än 90 % av alla pensionärer med låga inkomster skulle förlora på moderaternas förslag.

Jag vill fråga Göran Lindblad, som företräder moderaterna: Hur resonerar ni när ni vill ta bort en rättmätig höjning av bostadstillägget till så många pensionärer? Det skulle vara intressant att höra en förklaring.

Det finns även några motioner där man tar upp frågan om utvärdering; det har en del talare redan berört. Det är klart att det ska ske en utvärdering av en ny reform när den har pågått en tid, så att vi får se hur den slår.

Kerstin-Maria Stalin tog upp krav på skrivningar när det gäller två personer av samma kön. Regeringen har i propositionen angett att med gift ska likställas en vuxen person som lever tillsammans med en annan vuxen person utan att vara gift, om de är folkbokförda på samma adress. Det här innebär ett klart förtydligande när det gäller den fråga som Kerstin-Maria Stalin ställer. Det är ett tydligt språk om vad som gäller. Jag tror att Kerstin-Maria Stalin kan vara nöjd med den skrivningen. Detta är precis det hon önskar, hoppas jag.

Ja, herr talman, då tror jag att vi kan börja med replikerna.

Anf. 37 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Nu när jag har hämtat andan ska jag först yrka bifall till reservation nr 1.

Lennart Klockare! Det gick visserligen inte att följa anförandet så bra som jag hade önskat, men Lennart Klockare har uppenbarligen inte lyssnat på någonting av det som jag sade.

När det gäller kompensationsnivån sade jag redan i anförandet att man, om man ser till att inte höja fastighetsskatten och boendekostnaderna, kan hålla en lägre nivå på det här bostadstillägget. Det är skälet, och det har vi anført. Dessutom lät Lennart Klockare bli att svara på mina frågor kring mina sex punkter.

För det första gällde det beräkningen av förmögenhetstillägget i fråga om egen bostad kontra fritidshus. Varför vill inte Socialdemokraterna och stödpartierna, Lennart Klockare, att man ger människor en valfrihet när det gäller att bestämma vilken typ av boende de vill ha, om de vill bo i en liten lägenhet och ha ett fritidshus och välja var de gör avdraget? För det andra gällde det effekterna av förmögenhets- och fastighetsskatten i fråga om rättvisa mellan olika orter. Där fick jag heller inget svar av Lennart Klockare. För det tredje gällde det löntagare och egenföretagare och premiebetalningen, där det är avsevärda skillnader. Där fick jag heller inget besked. För det fjärde gällde det näringsidkares möjligheter att kvitta det ena verksamhetsåret mot det andra. Det kommenterades inte heller. För det femte gällde det frågan om tvåbäddsrums kontra egen lägenhet. Varför tycker Lennart Klockare och socialdemokraterna att tvåbäddsrums i det här sammanhanget ska jämföras med eget boende? För det sjätte och sista gällde det jämställdheten. Det är fler kvinnor än män som förlorar på det här nya förslaget. Varför kommenterar Lennart Klockare inte det?

Anf. 38 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Herr talman! Då kan jag börja med det sista, dvs. att det drabbar fler kvinnor än män. Jag sade i mitt anförande, Göran Lindblad, att det är kvinnor som drabbas av de försämringar som moderaterna föreslår.

Jag måste säga att jag är väldigt överraskad över att moderaterna i sin motion skriver att regeringen höjer fastighetsskatten. Jag vill påtala för Göran Lindblad att regeringen faktiskt har sänkt fastighetsskatten. Det borde också Göran Lindblad veta. Men moderaterna pratar ju ofta om den efterlängtrade marknaden. Det är marknaden som ska få styra och ställa, och det ska vara efterfrågan och tillgång. När fastigheterna ökar i värde är det faktiskt marknaden som styr det genom efterfrågan och tillgång, så där har man det.

Den begränsning på 5 % som man infört när det gäller fastighetsskatten innebär att många människor faktiskt får betydligt lägre bostadskostnad med regeringens förslag. Men moderaterna använder pensionärerna som ett slagträ i debatten för att på sikt ta bort fastighetsskatten. Det tycker jag är lite orättfärdigt. Göran Lindblad skulle i stället förklara varför han vill ta bort bostadstillägget för alla de kvinnor som skulle drabbas av ert förslag om sänkt tak, infört golv och lägre procentsats.

När det sedan gäller tvåbäddsrums säger vi i propositionen och i betänkandet att den frågan kommer fram i ett annat sammanhang, i en an-

Prot. 2001/02:21

31 oktober

*Reformerade regler för
bostadstillägg till
pensionärer m.fl.*

nan proposition som regeringen lägger fram och som berör institution på boendet. Den frågan kommer också att få en egen lösning.

Tyvärr hann jag inte med mer.

Anf. 39 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Det kanske var tur för Lennart Klockare att klockan tickade vidare och det blev rött ljus.

När det gäller fastighetsskatten, Lennart Klockare, har den socialdemokratiska regeringen visserligen föreslagit en sänkning i fråga om hur man beräknar fastighetsskatten, en procentuell sänkning. Men i kronor, Lennart Klockare, betalar man mer fastighetsskatt beroende på den värdeökning som har skett på fastigheterna. Det är faktiskt så att den nuvarande regeringen medverkar till att de verkliga kostnaderna, de pengar som den enskilde betalar ur plånboken, är större än de var innan. Det kallar inte jag en sänkning av fastighetsskatten, utan det är ett tricksande med terminologi. Vi moderater vill i själva verket avskaffa fastighetsskatten helt och hållet.

Sedan fick jag ett halvdant svar av Lennart Klockare när det gällde tvåbäddsrumsrummen, nämligen att det kommer i en annan utredning och i en annan proposition. Ja, men det är ju nu vi talar om det här bostadstillägget. Det är nu det gäller dessa pensionärer som behandlas lika vare sig de bor i egen lägenhet eller i tvåbäddsrumsrum. Det tycker jag är orimligt.

I övrigt fick jag ingen kommentar när det gällde företagen, ingen kommentar när det gällde näringsidkarnas möjligheter att kvitta och heller ingen kommentar när det gällde beräkningen av förmögenhetstillägget i permanentbostad kontra fritidshus.

Anf. 40 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Herr talman! Det är många saker jag skulle vilja ta upp här.

Fastighetsskatten är faktiskt sänkt, Göran Lindblad. Det är värdet på fastigheterna som har ökat, och då kan det ha blivit sådana förändringar för en del. Men för en stor grupp människor har det ändå blivit sänkningar.

Sedan tar Göran Lindblad upp frågan om att man ska välja boende, dvs. vilket boende som är att betrakta som permanentbostad. Men snälla Göran Lindblad: Hur hänger det ihop med det som sades i inledningsanförandet om att man ska klara sig utan bidrag? Nu säger Göran Lindblad att man som permanentboende ska få välja det boende som ger det högsta bostadstillägget. Jag tycker att detta rimmar väldigt illa. I er politik säger ni att folk ska klara sig utan bidrag, och sedan ska ni manipulera så att människor som har förmögenhet ska kunna få ett bostadsbidrag. Det tycker jag verkar väldigt illa.

När det gäller egenföretagare kan man säga att det är likställt mellan anställd och egenföretagare. Men vad Göran Lindblad glömmer bort att säga är att den avgift till pensionen som arbetsgivaren betalar in har den anställda avstått ifrån i löneutrymme. Man skulle alltså kunna uttrycka det på ett annat sätt: Det är arbetsgivaren som betalar in den enskildes pensionsavgift som denne avstått ifrån i löneutrymme. Men de är trots allt likvärdiga med de förhållanden som gäller.

Sedan gällde det att kvitta underskottet mot kommande år. Om man har ett underskott ett år vill Göran Lindblad att man ska få ta bort det när

man har inkomster för att få bidrag. Det rimmar också i den här frågan oerhört illa med den politik som ni för, dvs. att man ska klara sig utan bidrag.

Anf. 41 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Klockare. Jag behöver inte ta upp någonting mer om fritidsfastigheterna, för det har flera talare redan berört. Men tillåt mig att läsa innantill ur betänkandet den lilla passus jag nämnde i mitt anförande:

”Det kapitaliserade värdet av privata pensionsförsäkringar eller IPS-sparande, dvs. individuellt pensionssparande, bör enligt regeringen inte ingå i beräkningen av förmögenhetstillägget.”

Jag är förvånad över att ordet ”bör” tillåts finnas med i det här sammanhanget. Det är anmärkningsvärt att man över huvud taget tänker tanken att eventuellt göra detta, för det måste väl vara bakgrunden till att man sätter dit ordet ”bör”. Rätteligen borde det stå att av självklara skäl *skall* detta inte ingå.

Jag skulle vilja ha ett svar på den här lilla frågan av Lennart Klockare.

Anf. 42 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi ska hålla oss till vad vi har sagt i det betänkande som vi nu ska ta ställning till. Detta ska inte ingå. Det är det som det handlar om. Kenneth Lantz fokuserar sin fråga på framtiden. När det gäller det individuella pensionssparandet ingår inte det i underlaget när man beräknar bostadskostnaden. Detta framgår av skrivningen, och det tycker jag är ett klart svar till Kenneth Lantz.

Anf. 43 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Herr talman! Men om nuvarande regler ska fortsätta att gälla behöver man inte heller blåsa upp en hotbild av att det *kan* komma att bli så, och att det är därför man vill förekomma genom att säga: Eventuellt kan vi avstå från detta genom att skriva att det enligt regeringen inte ”bör” ingå. Det *skall* inte ingå.

Kan vi få ett ännu tydligare svar av Lennart Klockare på detta?

Anf. 44 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det kan bli mycket tydligare. Vi beslutar i dag att det inte ska ingå, och det tycker jag att Kenneth Lantz ska vara nöjd med. Men Kenneth Lantz kanske ställer upp väldigt bra på propositionen och vårt betänkande, eftersom det är de frågorna han fokuserar på, dvs. det som kan ligga långt fram i framtiden. Min uppfattning när det gäller frågorna om individuellt pensionssparande är att detta inte ingår och ska inte göra det heller. Men det är min uppfattning, och detta diskuteras inte i några korridorer, som Kenneth Lantz tidigare sade.

Kenneth Lantz nämnde fritidsfastigheter, och då kan jag väl säga någonting om det. Jag tycker att fritidsfastigheterna ska ingå i beräkningsunderlaget när man räknar ut bostadstillägget. De är trots allt en tillgång och en förmögenhet för de människor som äger dem. Man kan också omvandla dem till likvida medel vid något tillfälle. Det är kanske

Prot. 2001/02:21

31 oktober

*Reformerade regler för
bostadstillägg till
pensionärer m.fl.*

bättre att ha en fritidsfastighet i dag än att ha aktier eller fonder, med tanke på hur dessa går. Värdet på fritidsfastigheten kanske trots allt är tryggare i dag, och det är nog också rimligt att man tar med hela den ekonomiska bilden för den enskilde individen när man ska fastställa vilket bostadstillägg denne ska ha.

Anf. 45 CLAES STOCKHAUS (v) replik:

Herr talman! Det gällde frågan om kvalifikationskrav för BTP när man tar ut hel ålderspension eller bara en del. Jag uppfattade inte riktigt att Klockare svarade på frågan. Det framgår i propositionen att regeringen anser att man måste ta ut hel ålderspension från 65 års ålder för att vara kvalificerad för BTP. Det går inte att ta ut partiell pension och hoppas på att få BTP.

Det märkliga är hur regeringen skriver i propositionen. Där står att det finns en risk för att bostadstillägget ska kunna utnyttjas för att subventionera ett senare och högre uttag av ålderspension. Hur ska det gå till? Om det är så borde det bli ett högre uttag av ålderspension längre fram eller ett behov av minskad BTP. Om ålderspensionen skjuts fram och därmed blir högre i framtiden borde behovet av BTP bli mindre.

Det förs ett märkligt resonemang utifrån att årsinkomsten ska subventioneras. Om man tar ut delpension och fortsätter i förvärvsarbete kan denna situation, den s.k. subventionen, endast uppstå om man har så låg lön bredvid den partiella pensionen att den skulle vara mindre än om man hade tagit ut hela ålderspensionen på en gång.

Jag förstår mig inte på den matematiken. Peps Persson sjöng om falsk matematik, men så långt vill inte jag gå – men åtminstone är det konstig matematik.

Anf. 46 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Herr talman! Jag ska försöka ge en förklaring till Claes Stockhaus. Kvalifikationsreglerna ska vara precis som i dag, dvs. man äger inte rätt till bostadstillägg när man tar ut förtida ålderspension. Så är det inte tänkt i det här systemet heller.

Där vill Vänsterpartiet att man ska kunna få bostadstillägg om man tar ut partiell ålderspension i förtid från t.ex. 61 års ålder. Då ska man kunna få bostadstillägg. Det är väl självklart, Claes Stockhaus, att inkomsten kan bli högre om man tar ut pensionen senare än vid 65 års ålder. Den inkomst du har reduceras bara med 62 % upp till ett prisbasbelopp och med 50 % däröver. Marginalen upp till 100 % har du då till godo.

Om det hade varit fråga om att reducera krona mot krona hade det inte blivit någon förändring. Det är klart att det går att hålla till godo med det system som finns.

Jag uppskattar Claes Stockhaus ambition att människor ska jobba längre, kunna vara kvar i arbetslivet i längre utsträckning. Jag delar också den uppfattningen. Den hänger samman med många andra frågor som vi behöver ta ett helhetsgrepp om. Det är en positiv bild.

Anf. 47 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Vi debatterar i dag reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m.fl. Vi i Centerpartiet har inte några reservationer, utan

vi yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Till stora delar ser vi betänkandet som ett led i flerpartiöverenskommelsen gällande det reformerade pensionssystemet.

Alla människors lika rätt och värde är grunden för Centerpartiets politik. Politiken måste möjliggöra för var och en att växa som människa och att kunna förverkliga sina drömmar. Detta gäller förstås alla människor och alltså i hög grad våra äldre. Att kunna överblicka och påverka, att ha så stor kontroll som möjligt över sin egen tillvaro, är en förutsättning för välbefinnande och livskvalitet. Skapande och kreativitet är grunden för ekonomiskt välstånd och en förutsättning för att individer, oberoende av ålder, ursprung, social bakgrund och boendeort, ska kunna växa och utvecklas.

Centerpartiet utgår från att varje människa har förmåga att förvalta sina möjligheter och kan ta ansvar. Grundläggande för individen är frihet från tvång och att själv kunna fatta sina egna beslut och ta ansvar för dem. Grundläggande för staten är att skapa jämlika villkor genom t.ex. rätt till ekonomisk trygghet och social omsorg.

Herr talman! Det är viktigt för alla att uppleva och känna trygghet i samhället och att kunna utöva självbestämmande. Att ha en ordnad ekonomi är oftast en nödvändig ingrediens för att känna livskvalitet och för att utöva självbestämmande.

Trygghet är att kunna leva på sin lön eller sin pension och att veta att den räcker till det nödvändigaste, dvs. mat och boende m.m.

Centerpartiet anser att ambitionen ska vara att så långt möjligt ge förutsättningar till "att klara sig själv". Vi föreslår därför att pensionstillskottet höjs med 3 000 kr per år för att förbättra ekonomin för dem som har minst ekonomi, dvs. de som har lägst pension och därmed oftare är i störst behov av andra bidrag.

När det nya pensionssystemet införs 2003 bör garantipensionen höjas med 3 000 kr per år.

Vi vill gå vidare i vår ambition att förbättra för dem som har de största behoven, och för år 2003 vill vi ersätta grundavdraget med en skatterabatt på 10 000 kr – lika för alla. Eftersom pensionärerna fr.o.m. 2003 – när det nya pensionssystemet börjar gälla – kommer att betala skatt kommer de att få behålla ett större konsumtionsutrymme för att disponera till avgifter eller annat av eget val.

Herr talman! Det är viktigt att möjligheten finns att erhålla bidrag till boendet när den egna ekonomin inte klarar av boendekostnaden, men ambitionen måste vara att man ska kunna leva av sin lön eller sin pension. Därför anser vi att det är bättre med höjd grundpension och senare garantipension samt lägre skatt än med bidrag.

Anf. 48 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Det är uppenbart att Centerpartiet och Birgitta Carlsson har ställt sig i vänsterburen. Jag skulle vilja att Birgitta Carlsson kommenterade följande. Birgitta Carlsson har talat om möjligheten att klara sig själv. Hur är det med fastighetsskatten i beräkningarna, Birgitta Carlsson? Hur är det med beräkningarna av förmögenhet vid beräkning av bostadstillägget? Hur är det med löntagare kontra egenföretagare, och hur är det med näringsidkarna, Birgitta Carlsson? Jag vill gärna ha en kommentar till detta.

Prot. 2001/02:21
31 oktober

*Reformerade regler för
bostadstillägg till
pensionärer m.fl.*

Anf. 49 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Jag sade från början att vi delar i stora drag uppfattningen i det här betänkandet. Göran Lindblad lyfter fram frågan om fastighetsskatten. Har Göran Lindblad läst vår skattemotion? Där finns det klart och tydligt deklarerat att vi vill sänka fastighetsskatten och att vi vill frysa taxeringsvärdena. Vi vill alltså inte utgå från ett högre belopp.

När det gäller de andra frågor som Göran Lindblad lyfte fram har vi förslag som ligger i mittenfåran, där Centerpartiet finns i den svenska politiken. Där finns det flera frågor där jag delar Göran Lindblads uppfattning. Vi har inte motionerat om detta, och vi har valt att ställa upp på förslaget som det ser ut nu. Vi kan stå bakom många av skrivningarna i betänkandet.

Anf. 50 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag är lugnad om än inte helt nöjd.

Jag har en avslutande fråga till Birgitta Carlsson. Den gäller kvinnor relativt män. Redan i propositionen framgår det att med det här förslaget är det större risk att ett antal kvinnor drabbas. Varför vill Centerpartiet inte vara med på reservation 1 och se till att detta följs upp fort och snabbt?

Anf. 51 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Vi anser att vårt förslag med höjt pensionstillskott innebär att kvinnorna – det är ofta kvinnor som har låg pension – får en förbättrad ekonomi. Vårt skatteförslag som jag lyfte fram kommer att innebära att alla personer med mindre utrymme i sin ekonomi får en förbättrad ekonomi. Vi tror på våra egna förslag, och vi har gjort beräkningarna att detta kommer att innebära en förbättrad ekonomi för människor med låg pension eller små inkomster.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Asylsökande barns skolgång m.m.

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2001/02:UbU3

Asylsökande barns skolgång m.m. (prop. 2000/01:115).

Anf. 52 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Vi ska ta ställning i dag till ett förslag om att asylsökande barn som väntar på besked – på beslut – ska ha rätt till skolgång. Det föreslås också att den statliga ersättningen till kommunerna bör utökas på grund av detta.

Det här förslaget att välkomna även asylsökande barn i skolan är för oss i Folkpartiet väldigt positivt. Det är ofta en väldigt svår situation för de barn som vistas i Sverige i väntan på besked om uppehållstillstånd. Som alla vet är handläggningstiderna väldigt långa. Det rör sig om månader eller år. Påfrestningarna för de vuxna som tvingas gå sysslolösa i

många månader är mycket stora. Då är det inte svårt att föreställa sig hur barnens situation är med nervösa och kanske olyckliga vuxna omkring sig.

Dessa barn har inte valt sin situation själva. De har inte själva valt att befinna sig i ett främmande land under dessa villkor, och de kan naturligtvis inte på något sätt lastas för den situation de befinner sig i. Möjligheten att gå i skolan kan för dem ge vardagen ett innehåll, och samtidigt kan barnen få den kunskap de så väl behöver.

När nu regeringen föreslår att även dessa barn medan de väntar på uppehållstillstånd ska få rätt till skolgång välkomnar vi från Folkpartiet det förslaget. Vi ser det som ett humant ställningstagande för barnens rätt och ett viktigt steg mot en humanare flyktingpolitik i Sverige.

Herr talman! Samtidigt beklagar vi att regeringen inte tar steget fullt ut och ger alla barn som vistas i Sverige lagstadgad rätt till skolgång. Jag tänker då särskilt på de barn som fått avslag på sin ansökan och väntar på utvisning.

Det är ju så att det efter det att beslut om utvisning har fattats kan gå mycket lång tid innan utvisningen i verkligheten verkställs. Det kan bero på att mottagarlandet inte är berett att ta emot sina medborgare eller på att någon familjemedlem drabbas av sjukdom. Denna väntan på verkställan av utvisning kan också vara väldigt lång – flera månader eller t.o.m. år. Oavsett vad orsaken är måste naturligtvis också dessa barn garanteras en dräglig tillvaro innan utvisningen sker, och då är skolgång en viktig rättighet.

Utbildningsutskottet skriver också i betänkandet att fortsatt skolgång för barn som väntar på utvisning har stor betydelse för barnens utveckling och psykiska hälsa. Utskottet skriver t.o.m. att det är i enlighet med innehållet i FN:s barnkonvention om att barnets bästa ska iakttas att barnen får fortsätta i skolan.

Det är ganska skarpa skrivningar, och jag hoppas att de når ut till dem i kommunerna som har ansvar för dessa barns skolgång.

Samtidigt beklagar jag att inte utskottsmajoriteten med de argument man själv använder helt enkelt vill slå fast att även dessa barn borde ha en laglig rätt till skolgång. Med de starka argument för skolans betydelse som både utbildningsutskottet och socialförsäkringsutskottet anför borde det vara logiskt att säga att lagen om skolgång ska omfatta även barnen som väntar på utvisning.

Herr talman! Som sagt är utskottets förslag till beslut ett viktigt positivt steg för barnens bästa. Jag beklagar bara att en del flyktingbarn fortfarande kommer att sakna laglig rätt till skolgång. Därför yrkar jag bifall till Folkpartiets reservation under punkt 2.

Anf. 53 TÖRGNY DANIELSSON (s):

Herr talman! Unesco, som är FN:s organ för utbildning, vetenskap, kommunikation och kultur, avslutar i dagarna sin generalkonferens. Ett av de program Unesco är engagerat i kallas för EFA, och det står för *Education for All*. Vi kan konstatera att det i dag finns runt 100 miljoner barn runtom i världen som inte får någon utbildning över huvud taget och att det dessutom finns ytterligare ca 150 miljoner barn som lämnar skolan utan att kunna läsa, skriva eller räkna. Ser vi dessutom på kvaliteten på den utbildning som barn får enligt statistiken ser vi att det i praktiken är

Prot. 2001/02:21
31 oktober

*Asylsökande barns
skolgång m.m.*

många som får väldigt lite utbyte av den verksamhet som erbjuds. I dag beräknas dessutom omkring 900 miljoner vuxna vara analfabeter.

Med detta som utgångspunkt har världssamfundet antagit en stor utmaning i att förverkliga rätten till utbildning för alla. Sverige är ett av de länder som ivrigast driver att satsningen på utbildning för alla ska prioriteras. Vi vet vad en bra skola för den enskilda människan betyder dels för den personliga utvecklingen, dels för en förhöjd livskvalitet. Men vi vet också betydelsen av utbildning och kunskap som medel för att nå fred och samarbete och för att bekämpa fattigdom och minska klyftorna i världen. Inte minst är utbildning och kunskap ett bra medel för att bekämpa sjukdom, t.ex. i form av hiv/aids.

Herr talman! Vi är internationellt aktiva, och det är självklart att vi också vill att den fundamentala rättighet som rätten till utbildning är ska omfatta alla dem av oss som finns här i vårt eget land.

Sverige ratificerade FN:s konvention om barnets rättigheter i juni 1990. Det är den vi i dagligt tal kallar för barnkonventionen. Därefter fick Barnkommittén i uppgift att göra en översyn av hur svensk lagstiftning och praxis förhåller sig till bestämmelserna i barnkonventionen. De konstaterade att vår lagstiftning i huvudsak stämmer överens med de åtaganden som följer av ratificeringen av konventionen och att de justeringar som behöver göras är av mindre omfattning.

Så långt har vi anledning att vara nöjda, men det finns också påpekanden. Bl.a. framhölls att även asylsökande bör erbjudas barnomsorg då föräldrarna arbetar, söker arbete eller studerar. Vidare kunde man konstatera att nuvarande skrivningar i skollagen om grundutbildning, som ska vara kostnadsfri och tillgänglig för alla, innebär att de som inte är att betrakta som folkbokförda eller bosatta i Sverige inte omfattas av den rättigheten.

Herr talman! De förslag som utskottet i och med detta betänkande ställer sig bakom ger fr.o.m. årsskiftet de barn som inte räknas som bosatta i Sverige tillgång till utbildning inom den offentliga skolan, tillgång till förskoleverksamhet och tillgång till skolbarnsomsorg på i huvudsak samma villkor som för barn som är bosatta i Sverige. Rätten till utbildning måste ses som en rättighet för det enskilda barnet och ska inte innebära skolplikt. Ambitionen måste vad gäller dessa utsatta barn vara att iakta så stor hänsyn som möjligt till det enskilda barnets personliga förhållanden, förutsättningar och behov.

Barnets bästa måste alltid vara vägledande för hur dessa rättigheter sedan ska omsättas i praktiken. Vi anser att det i normalfallet bör vara så att mottagandet ska kunna ske senast en månad efter det att barnet ankommer till Sverige.

Med det förslag som vi lägger fram här följer att den statliga ersättningen till kommuner som har flyktingar i sina skolor, i sin förskoleverksamhet och i sin skolbarnsomsorg ska få en ökad ekonomisk ersättning och att den ersättningen också ska omfatta gymnasiestudier för de elever som påbörjat dessa studier före 18 års ålder.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Herr talman! På kammarens bord i dag ligger ett betänkande från utbildningsutskottet om asylsökande barns skolgång m.m. För Vänsterpartiets del är detta betänkande en framgång. Vi har drivit frågan under många år. Vi har gjort det till en av våra uppgifter att förändra den svenska flyktingpolitiken och mottagandet i Sverige, och det är därför glädjande att vi på denna punkt nu tar viktiga steg framåt mot att se varje enskild människa, varje enskilt barn, som värt hjälp och stöd och möjligheten att gå i skola och förskola och delta i skolbarnomsorg.

Det är viktigt att asylsökande barn kan få tillgång till dessa verksamheter, främst förstås för att dessa barn då ges förutsättningar att utvecklas mer harmoniskt. Det ger dem också bättre förutsättningar för integration och delaktighet i samhällslivet. Men det ger också signaler om att vi på den här punkten nu försöker se till hur barns bästa kan vara en utgångspunkt för den politik vi för i det här landet – signaler som handlar om människovärde.

Fru talman! Kommunförbundet har till utskottet inlämnat en skrivelse där man ifrågasätter de kostnadsberäkningar som ligger till grund för dagens beslut. För vår del kan vi meddela att vi tror på de beräkningar som har gjorts i budgeten, även om det självfallet är svårt att på förhand vara helt säkra på hur kostnaderna utvecklas. Skulle det visa sig att reformen blir dyrare än beräknat får vi förstås återkomma till den saken då.

Fru talman! Vänsterpartiets utgångspunkt i förhandlingarna med Socialdemokraterna och Miljöpartiet om den proposition som ligger till grund för dagens betänkande var en rätt till skolgång m.m. för alla barn. Här har vi inte lyckats nå ända fram, men inte heller så långt därifrån. Självklart kommer vi att fortsätta vårt arbete i olika sammanhang för att ytterligare förbättra möjligheterna och rättigheterna också för asylsökande barn.

När det gäller de barn som väntar på avvisning eller utvisning vill jag till protokollet föra att det inte finns någon som helst anledning att de inte ska få fortsätta i skolan, förskolan och skolbarnsomsorgen. Liksom såväl socialförsäkringsutskottet som utbildningsutskottet utgår vi ifrån att dessa barn kommer att kunna fortsätta i de verksamheter de deltar i.

Beträffande gömda barn har Vänsterpartiet länge arbetat för att dessa barn och deras behov ska synliggöras. Det är ett arbete som vi bedrivit, och kommer att fortsätta att bedriva, tillsammans med flera partier här i kammaren. Vi vet att många kommuner redan i dag ger dessa barn möjlighet att gå i skolan och förskolan och delta i skolbarnsomsorgen med hjälp av frivilligorganisationer och andra som sköter kontakter med föräldrar och skola.

Fru talman! Vänsterpartiet kommer också fortsättningsvis att arbeta för att förändra svensk flyktingpolitik och mottagandet av asylsökande i Sverige. Byggandet av Fästning Europa i kombination med ett många gånger otillräckligt och passiviserande mottagande i Sverige måste brytas. Vi kommer att fortsätta att flytta fram positionerna också för asylsökande barn.

Förslaget i dagens betänkande, som jag härmed yrkar bifall till, är ett steg i det arbetet även om mycket fortfarande återstår.

Anf. 55 TORGNY DANIELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill ta tillfället i akt att instämma i det Kalle Larsson säger här. Vi socialdemokrater och hela utskottet vill poängtera vikten av att de barn som väntar på en eventuell utvisning får fullfölja sin utbildning i skolan och förskoleverksamheten. Men man måste naturligtvis också beakta hela situationen och se till barnets bästa. Ett argument för att det är viktigt att de kan fortsätta är ju att det är en tillgång för dessa barn när de återvänder till sitt land och fortsätter skolgången där.

Anf. 56 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag noterar bara att Torgny Danielsson och jag är helt överens i den frågan. Jag ser fram emot att, tillsammans med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och andra partier som är intresserade, fortsätta utveckla asylsökandes och andra barns rätt och möjligheter att gå i en bra skola.

Anf. 57 GUNNAR GOUDE (mp):

Fru talman! Den här propositionen ger asylsökande barn och barn som har fått tidsbegränsat uppehållstillstånd de rättigheter som vi alla egentligen tycker är självklara, dvs. full tillgång till skola och barnomsorg på i stort sett samma villkor som barn som är bosatta i Sverige. Det råder total enighet om detta. Miljöpartiet och Vänsterpartiet har varit med och utarbetat förslaget. Det har skett i samverkan med regeringen. Vi står självfallet också bakom förslaget i betänkandet, och jag vill yrka bifall till det.

Möjligen skulle man kunna förundras över att förslaget inte har kommit tidigare, men jag tycker inte att det finns något skäl att göra det i dag.

Jag vill också instämma i de skarpa skrivningar som finns – och Ulf Nilsson påpekade också detta – när gäller möjligheterna för barn som har fått utvisningsbesked och väntar i landet att få gå i skolan. Det är bra att de skrivningarna är skarpa, precis som Torgny Danielsson också sade. Hela utskottet står bakom de skrivningarna.

Jag tror också att vi har ungefär samma grunduppfattning när det gäller gömda barn. De undersökningar som är gjorda visar att det finns möjlighet att ordna detta även för den gruppen barn genom att skolan är öppen för dem. Så är det i praktiken också. Vi har inte kommit ända fram lagstiftningsvägen. Det kan man kanske beklaga, men det finns stora svårigheter där. Det gäller bl.a. hur man informerar i sådana här frågor. Hur når informationen föräldrar osv.? Det är mycket komplicerat. Om det kan få en bra lösning med de skrivningar som nu finns, står Miljöpartiet bakom det också.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2001/02:TU6

Förlängd tid för statliga garantier för att återställa försäkringsskyddet för
flygbranschen (prop. 2001/02:23).

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter end-
ast *en* bordläggning.

Anf. 58 BIRGITTA WISTRAND (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till den moderata reservat-
ionen.

Situationen för flygbolagen och flygplatserna är fortfarande oroande.
Det som hände efter terrorattackerna den 11 september var att flygförsäk-
ringsbolagen beslutade att sänka ersättningsnivåerna i den klausul som
ger rätt till ersättning till tredje man i händelse av krig eller terrorism från
18 miljarder kronor till 500 miljoner kronor. Detta trädde i kraft mellan
den 24 och 25 september. Flygbolagen stod utan fullgott försäkrings-
skydd.

Då fattade en rad regeringar ute i Europa beslut om olika aktiviteter.
Den brittiska regeringen fattade den 21 september beslut att ställa upp en
garanti på det högre ersättningsbeloppet under en period av 30 dagar.
Under helgen den 22 och 23 september fattade EU:s finansministrar ett
liknade principbeslut.

I Sverige kan inte regeringen fatta ett sådant beslut. Det är riksdagen
som fattar sådana beslut, och regeringsformens beredningskrav ska upp-
fyllas.

Först den 25 september fick riksdagens trafikutskott frågan. Då fick
vi en muntlig föredragning av en tjänsteman på Näringsdepartementet.
Det saknades helt underlag. Det enda vi fick var en översättning av över-
enskommelsen från helgen. Däremot fanns det väl genomarbetade pro-
memorior både från Danmark och Finland som redan hade hunnit fatta
beslut i frågan.

Vi kritiserade regeringens beredning av ärendet. Vi tog bl.a. upp detta
att regeringen redan innan hade börjat förhandla med SAS. När vi sedan
behandlade ärendet i trafikutskottet sade vi på följande sätt: Garantin
skulle finnas i en månad, men vi förutsatte att om det fanns en försäk-
ringslösning på marknaden skulle garantin återkallas.

Den 26 september fattade riksdagen beslut om att bemyndiga rege-
ringen att ställa ut statliga garantier till flygbolagen. Beslutet fick då
gälla retroaktivt från den 21 september och under en tid på 30 dagar.

Fru talman! I ett regeringsbeslut den 27 september beslutade rege-
ringen slutligen att med stöd av det fattade riksdagsbeslutet ställa ut en
statlig garanti till försäkringsbolag för att återställa försäkringsskyddet
för av Sverige licensierade flygbolag, flygplatser och vissa handlingsa-
genter till samma omfattning som gällt fram till den 25 september 2001. I
regeringsbeslutet står att denna garanti endast skulle gälla så länge som
det inte fanns en försäkringslösning på marknaden. Om det under garan-
tiperioden skulle inträffa att en försäkringslösning kunde erhållas skulle

*Förlängd tid för
statliga garantier för
att återställa
försäkringsskyddet för
flygbranschen*

garantibeloppet minskas i motsvarande utsträckning. Riksgäldskontoret fick i uppdrag att hantera garantin.

Den 19 oktober fattade Riksgäldskontoret beslut, efter avstämning med Näringsdepartementet och Finansdepartementet, att den statliga garantin skulle upphöra kl. 17 den 22 oktober, då det nu fanns marknadslösningar för skador upp till 1 miljard US-dollar. För skador överstigande detta belopp skulle den statliga garantin fortsätta att gälla. Riksgäldskontoret ansåg således att det fanns en klar marknadslösning, men detta ansåg inte regeringen och inte näringsministern, som i stället gick ut och sade i medier att regeringen ånyo skulle fatta ett retroaktivt beslut. Det gjorde man också, och man återställde garantierna till det högre beloppet. Man underkände alltså Riksgäldskontorets beslut om att det fanns en marknadslösning.

Nu har vi då i dag att ta ställning till ett tredje retroaktivt beslut, och vi har fått en ny proposition. Det intressanta med den propositionen är att den faktiskt är daterad till den 18 oktober. I dag har vi den 31 oktober.

I denna proposition finns det en rad intressanta uppgifter. Bl.a. står det i den att det sedan den 3 oktober är möjligt för flygbolag att teckna en försäkring upp till 1 miljard US-dollar för en kostnad av 32 kr per passagerare och resa. Det betyder alltså att regeringen ställer upp på Riksgäldskontorets bedömning men ändå inte vill fatta detta beslut.

Vi hade i går en föredragning både av Riksgäldskontoret och från Näringsdepartementet, och man sade då från Näringsdepartementet att man inte anser att det finns en marknad. Det finns bara en aktör på marknaden, och därför anser man inte att man kan stödja Riksgäldskontorets bedömning.

Det gör däremot vi moderater. Vi vill därför bara ge täckning och garanti för de belopp som överstiger 1 miljard US-dollar, dvs. 750 miljoner US-dollar. Det gäller då bara SAS. Inga andra flygbolag i Sverige har högre belopp än 1 miljard kronor.

Det är väldigt oroväckande, det här att regeringen och Riksgäldskontoret i massmedier, till allmänheten, till försäkringsbolagen och till flygbolagen visar upp en så oenig bild om vad som egentligen finns. Vi i utskottet fick i går inte ens klart för oss vilka försäkringsbolag som är i fråga. Ibland fanns det ett, ibland fanns det två och ibland fanns det flera. Några sade t.ex. att Frankrike redan hade kunnat lösa sin situation. Vi vet inte det.

Inte heller vet vi hur de olika typer av mark tjänster som tillhandahålls kan försäkras, och här borde vi ha haft en mer fylld redovisning, tycker vi.

Men som sagt: Vi moderater står fast vid att vi endast vill stödja en garanti från 1 miljard US-dollar och uppåt.

Anf. 59 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Nog har det här ärendet varit underligt på många punkter, liksom föregående talare nämnde.

Flyget är ett skattefrälse, såväl i Sverige som i resten av världen. På grund av internationella avtal, som daterar sig tillbaka till andra världskrigets slut, är flygbränslet helt undantaget från beskattning, trots att flygtrafiken är den största källan till utsläpp av koldioxid räknat per personkilometer. Trots den uppenbara kopplingen till växthuseffekten och

den globala uppvärmningen behandlas inte flygets utsläpp alls i Kyoto-protokollet. Om flyget skulle bära sina egna samhällskostnader skulle vi få se betydligt högre prishöjningar än de 30 kr per biljett som branschens självklara ansvar för de egna försäkringarna skulle innebära.

I efterdyningarna av terrorattackerna i USA har flyget särbehandlats på ett unikt sätt. Eftersom försäkringsbolagen nu gör en annan riskbedömning och inte anser sig kunna leva upp till tidigare utlovade ersättningar vid olyckor går staten i ett slags återuppståndna planekonomi in och håller flyget under vingarna genom att ta över en betydande del av deras försäkringsansvar. En flygolycka kan nu kosta medborgarna 17 miljarder kronor eller ungefär 4 000 kr per skattebetalare. Tidigare var det försäkringsbolagen som stod för den kostnaden. Så bör det vara i framtiden också. Frågan ska inte lösas av staten utan på marknaden inom ramen för det storkapital som både försäkringsbolagen och flygbolagen tillhör.

Redan när den första flyggarantin utfärdades av riksdagen fanns det tillgängliga försäkringsalternativ på marknaden. Om inte SAS tycker sig ha råd så tror jag att de allra flesta resenärer skulle kunna tänka sig att betala några ynka tior till för en biljett som redan kostar flera tusen kronor för ett fullgott försäkringsskydd.

Företrädare för flygbranschen har talat om att staten förtjänstfullt gick in och garanterade krigsrisk under 30 dagar, vilket gav branschen ett andrum. Men vad har branschen egentligen gjort under de 30 dagarna, mer än att hämta andan?

Många representanter för branschen väljer att lägga ihop de här tiorna per biljett som ett eget ansvar för försäkringskostnaderna skulle kosta och se det som en förlust för svenskt inrikesflyg på 250 miljoner kronor per år, och kräver därför förlängda försäkringsgarantier från staten. Och regeringen har nu, med stöd av alla partier utom Miljöpartiet, effektuerat den beställningen. Man frågar sig varför, när det finns försäkringslösningar på den annars så omhuldade marknaden. Flyget får väl, liksom alla andra, vända sig dit och inte ropa på hjälp från staten.

Vi i Miljöpartiet var kritiska redan förra gången staten gick in och tillämpade denna nya planekonomi. Vår kritik kvarstår och har förstärkts. Som finansutskottet skriver i sitt yttrande har frågan kommit i ett delvis annat läge sedan det på marknaden finns försäkringslösningar som ger flygbolagen ett försäkringsskydd upp till 1 000 miljoner amerikanska dollar per skadetillfälle. Sedan den 3 oktober kan en sådan försäkring tecknas genom försäkringsmäklaren Willies, som företräder en stor grupp av försäkringsbolag. Premien för denna försäkring uppgår alltså till lite drygt 30 kr per passagerare och resa. En annan grupp av försäkringsbolag, företrädna av Berkshire Hathaway, erbjuder nu också ett liknande försäkringsskydd. I går hade 241 flygbolag tecknat någon av dessa försäkringar, men inte SAS. De behöver inte. De använder staten i stället.

Fru talman! Jag yrkar på avslag på utskottets förslag och bifall till reservation 1.

Anf. 60 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! Det är drygt en månad sedan vi behandlade samma ärende om en statlig garantitäckning för flygbranschen under 30 dagar. Då var det ett initiativ från utskottet. Vänsterpartiet ansåg vid det tillfället

Prot. 2001/02:21
31 oktober

*Förlängd tid för
statliga garantier för
att återställa
försäkringsskyddet för
flygbranschen*

att läget var sådant att inga marknadslösningar fanns och ställde oss bakom ett bemyndigande för regeringen att ikläda staten ekonomiska förpliktelser i form av garantier för att återställa försäkringsskyddet för företag inom flygbranschen.

Vänsterpartiets och jag tror många andra partiers förhoppning var att det under tiden för det förra bemyndigandet framkommit lösningar på marknaden som inneburit att frågan därmed varit utagerad. Från Vänsterpartiets sida ansåg vi då att en statlig garanti endast kan vara en temporär lösning och inte en långsiktig lösning.

Fru talman! Nu återkommer regeringen i propositionen 2001/02:23 med en begäran om förlängd tid för statliga garantier t.o.m. den 23 november. Orsaken till förlängningen är enligt regeringen att det endast finns vissa marknadslösningar vad avser flygbolagen och att det i dag inte gått att lösa försäkringsskyddet för flygplatser och företag som tillhandahåller olika former av marktjänster. Det är naturligtvis olyckligt att frågan inte fått en lösning och att vi mer eller mindre tvingats att förlänga tiden för garantitäckningen.

Vänsterpartiet väckte en motion med anledning av regeringens proposition. Vi pekade återigen på att detta måste ses som en temporär lösning och att denna förlängning av statliga garantier borde vara den sista. Därmed måste det finnas marknadslösningar. Regeringen framhåller i propositionen att den inte heller avser att återkomma till riksdagen med förslag om förlängning av bemyndigandet men också att regeringen ska verka för att garantiåtagandena upphör så snart som möjligt. Detta är bra och är enligt Vänsterpartiet en klar signal till alla berörda parter att tiden fram till den 23 november måste användas till en kraftsamling för att lösa frågan.

Vänsterpartiets andra synpunkt på propositionen, som bygger på det regeringen själv framhåller i propositionen, var att ett garantiåtagande enbart skulle gälla för den del där inga marknadslösningar fanns, dvs. över 1 000 miljoner US-dollar. Det visade sig inte stämma. Regeringens mening var att i likhet med i förra bemyndigandet kunna täcka garantier även under 1 000 miljoner US-dollar. En viktig del för regeringens ställningstagande är att man i Norge och Danmark beslutat att förlänga garantiåtagandet i likhet med under den förra perioden. Därför skulle ett annat beslut i Sverige vara udda, eftersom SAS ägs gemensamt av länderna.

Det är olyckligt att regeringen inte i propositionen förtydligade innebörden. Det skulle lett till att en rad frågetecken hade rätats ut. Med den nya information som framkommit känner även vi i Vänsterpartiet att en statlig garantitäckning i Sverige som inte skulle ta hänsyn till redan fattade beslut i Norge och Danmark skulle kunna ställa till problem framför allt vad gäller SAS.

Fru talman! Vänsterpartiet har med anledning av den information som framkommit om sakläget därför ställt sig bakom utskottets förslag i betänkande TU6. Det är ett ställningstagande som inte har varit lätt. Vi är trots allt kritiska till att staten på detta sätt måste gå in och garantera försäkringsskydd som borde lösas av marknaden. Det är vår förhoppning. Vi förutsätter att regeringen under tiden fram till den 23 november gör allt för att frågan ska få en lösning.

Det bör finnas goda grunder till att så sker. Det finns till vissa delar marknadslösningar för försäkringsskyddet, och alltfler försäkringsbolag

som tecknar försäkringar är på gång. En förlängning efter den 23 november är därför något som Vänsterpartiet inte anser ska behövas.

Utskottet pekar också på att den situation som uppstått inte är hållbar i längden och förutsätter att regeringen verkar för att finna marknadslösningar som också möjliggör att statens garanti kan avvecklas före den 23 november. Utskottet anser vidare att regeringen bör vara pådrivande för gemensamma lösningar med Norge och Danmark med anledning av SAS men också inom EU.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 61 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor. Vänsterpartiet är motståndare till en förlängning efter den 23 november. Ett sådant förslag finns över huvud taget inte. Varför man polemiserar mot en förlängning efter den 23 november har jag svårt att förstå. Stig Eriksson får gärna utveckla det. Sedan undrar jag varför SAS inte ska använda sig av de försäkringslösningar som finns på marknaden.

Anf. 62 STIG ERIKSSON (v) replik:

Fru talman! Vad gäller en förlängning efter den 23 november menar vi, vilket jag också säger i mitt anförande, att det börjar finnas marknadslösningar som gör att det bör kunna gå att lösa under tiden fram till den 23 november. Ett bolag är Willies, och Hathaway finns också. Det växer fram allt fler försäkringsbolag som åtar sig detta åtagande. Den andra frågan har jag glömt.

Anf. 63 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det andra var den enkla frågan varför SAS inte ska teckna försäkringar som finns tillgängliga på marknaden redan i dag.

Anf. 64 STIG ERIKSSON (v) replik:

Fru talman! Det finns marknadslösningar upp till 1 miljard US-dollar men däremot inte upp till 1,75 miljarder som SAS tidigare har haft. Detta är ett resonemang som man måste föra vidare från regeringens sida tillsammans med Norge och Danmark, eftersom vi äger SAS tillsammans. Man bör hitta lösningar. Vi från Vänsterpartiet förutsätter att man även från SAS sida hittar lösningar fram till den 23 november.

Anf. 65 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Fru talman, åhörare och kära kammarledamöter! Jag vill börja mitt anförande med att yrka bifall till propositionen. Jag kommer nu att gå över till själva inlägget.

Vi yrkade också bifall till det tidigare beslutet. Det gjorde vi utifrån en akut situation som uppstod där försäkringsbolag drog sig ur marknaden så att det inte längre gick att teckna de försäkringar som behövdes. Det förorsakade en viss kris. Flygbolag i hela Europa vände sig till sina regeringar och sade: Vi behöver hjälp just nu.

Det kan diskuteras om marknaden gjorde rätt eller fel. Vi kan diskutera än det ena och än det andra, och vi kan ha moraliska värderingar på

Prot. 2001/02:21

31 oktober

*Förlängd tid för
statliga garantier för
att återställa
försäkringskyddet för
flygbranschen*

det som hände och inte hände. Men faktum var att det hände. Faktum var att vi helt plötsligt stod i en situation där vi bedömde att vi var tvungna att agera.

I det anförande jag då höll sade jag bl.a.: Som det är nu ska vi agera. Det ska helst vara en garanti på maximalt en månad. Man bör betona säkerheten även inrikesmässigt, och vi kan konstatera att den har höjts. Det är en dålig beredning. Faktum är att vi i denna kammare fattade beslut på en beredning gjord i Danmark, om vi ska vara riktigt ärliga.

Är det då någon större skillnad mellan läget i förra månaden och läget i denna månad om man gör en nulägesanalys? Både ja och nej. Å ena sidan har marknaden börjat jobba. Men vi är inte tillbaka i en situation som före den 11 september. Det är fortfarande inte möjligt att teckna de försäkringar som i vårt fall bl.a. SAS behöver.

Det finns inte en marknadslösning för försäkringar upp till 1 750 miljoner US-dollar. Det finns däremot en marknadslösning upp till 1 000 miljoner US-dollar. Utifrån den realiteten – som ännu en gång utgår från vad som skedde den 11 september – har vi sagt att vi nog måste ta ett ansvar.

Det ansvaret finns därför att vi har bolag i detta land som behöver försäkringen. I det här fallet gäller det enbart SAS. Vi har här också ett dubbelt ansvar. Det gäller först och främst det strikt principiella. Ska staten i sådana här krislägen ta ett ansvar? Vi tycker det. Det är rimligt att staten emellanåt såsom stat tar ansvar när det är kris.

Men vi har också ett annat ansvar. Om Sverige nu som stat – vilket jag personligen tycker är fel, och vi kristdemokrater gärna förändrar genom en utförsäljning – äger något och förhandlar med andra länder har vi självklart också ett gemensamt ansvar.

Då kommer vi till nästa grej. Hur kommer det sig att vi alltid är sist? Även denna gång fattar vi mer eller mindre beslut eftersom vi är sist. Regeringen går t.o.m. ut och säger: Nu ska propositionen komma. Den lovar grejer i förväg därför att den är så sen att någon företrädare inte ens har kommit hit till kammaren.

Det är djupt tragiskt och bedrövtligt att Björn Rosengren inte är här och lyssnar. Det är pinsamt när han har varit ute och agerat som han gjort och sedan kommer krypande till oss i kammaren. Det hindrar fortfarande inte verkligheten. Det finns inte försäkringslösning upp till de belopp som fanns före den 11 september. Alltså måste vi agera och ta ansvar.

Då kommer vi till frågan: Vad är det vi fattar beslut om i dag? Det är ett principbeslut. Det bygger på att riksdagen ger regeringen i uppdrag att lösa problemet på bästa sätt. Det har framgått med all önskvärd tydlighet från de flesta talare att vi ska ta en så liten risk som möjligt, dvs. att det ska vara så mycket marknadslösningar som möjligt. Det har varit uppe till diskussion i utskott och även sagts här.

Med de skrivningar som finns här, och som gäller ett principbeslut, är jag lite förvånad över att exempelvis moderaterna väljer att reservera sig.

Vi ska nämligen fatta principiella beslut i den här kammaren. Sedan är det regeringens sak att lösa det hela rent praktiskt.

Med detta är jag nöjd med mitt anförande, och jag tackar för tiden.

Anf. 66 BIRGITTA WISTRAND (m) replik:

Fru talman! Jag måste replikera Magnus och säga att jag är lika förvånad över att kd, som är för marknadsekonomi, kan stödja regeringens beslut. Principbeslutet handlar om att vi ska gå in och stödja när marknaden inte kan göra det. Nu vet vi genom Riksgäldskontoret att marknaden kan göra det, och därför säger vi att detta är självklart: Moderaterna vill ta sitt ansvar – vi är minst lika ansvarsställande som ni – men vi ska bara ta det där det behövs, och det är vid 750 miljoner US-dollar. Basen – 1 miljard US-dollar – finns redan på marknaden. Den behöver vi inte täcka.

Jag förstår alltså inte hur ni från kd kan komma fram till er slutsats. Det tycker vi är förvånande.

Anf. 67 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Det principbeslut som vi nu kommer att rösta om innebär förpliktelse i form av garanti till försäkringsbolagen för att återställa försäkringsskydd till samma omfattning som tidigare vid skador för tredje man som följer av krig, terrorism och liknande för i Sverige licensierade flygbolag och flygplatser. Vi fattar alltså ett principbeslut, och det är det som regeringen ska verkställa.

Vi kan konstatera att det finns en dubbel sida i det här. Den ena sidan är att jag nog gör samma bedömning som Birgitta Wistrand. Marknaden fungerar bättre i dag än för en månad sedan, och jag förutsätter att det om en månad från nu ska inte behövas något mera sådant här. Den andra sidan är att vi fattar ett principbeslut. Är det något fel på detta principbeslut? Det förvånar mig med moderaterna.

Jag tycker för övrigt att det är bra att vi fattar principbeslut. Sedan är det regeringens sak att verkställa dem.

Anf. 68 BIRGITTA WISTRAND (m) replik:

Fru talman! Vi fick i går bl.a. information om att skälet till att SAS ligger på den högre nivån – Finnair ligger ju på 1 miljard US-dollar – är att SAS har ett leasingavtal som kräver det högre beloppet. Och hör och häpna – vilket företag är det intressant nog som äger flygplanen? Jo, det är samma försäkringsbolag som det som kräver detta högre belopp. Jag tycker därför att detta är ett förtäckt stöd till SAS som faktiskt också kan ifrågasättas.

Jag tycker inte att detta är en principlösning. Det är oerhört viktigt att vi ser vad vi gör. Vi kan inte nu plötsligt gå in i en roll där vi ska stödja vårt flygbolag. Här handlar det om att ge en principiell garanti, och inte att stödja SAS som flygbolag – även om vi faktiskt äger SAS, vilket vi inte heller vill att vi ska göra.

Anf. 69 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Fru talman! Den beskrivning som nu framförs är helt korrekt. Det är bara det att det återigen finns ett litet problem, nämligen att det var just så här den 11 september. Sedan sker saker och ting, vi tvingas in i en realitet och vi upptäcker bl.a. detta med försäkringsmarknaden.

Det vore synd att säga att det har varit en väl fungerande marknad – bl.a. detta är ju ett exempel på hur dåligt det har fungerat – men det hindrar inte det faktum att SAS just nu står med leasade maskiner med de

*Förlängd tid för
statliga garantier för
att återställa
försäkringsskyddet för
flygbranschen*

regler som finns. Det är därför vi har suttit med byxorna nere och har måst hanterat denna fråga. Jag menar att vi i den samlade majoriteten har agerat väl och att vi har tagit det ansvar som vi är skyldiga att ta.

Anf. 70 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Centerpartiet säger ja till att säkerställa flygbranschens försäkringsskydd genom de statliga garantierna till försäkringsbolagen. Vi anser att det under rådande förhållanden är viktigt att staten träder in – men endast temporärt – och förlänger giltighetstiden. Det pågår en diskussion. Men vi anser inte att problemen är lösta, och därför accepterar vi detta.

Så länge som flertalet EU-länder har statliga garantier för sina flygbolag så bör vi också i Sverige kunna agera likadant. Samtidigt är det mot bakgrund av att marknaden snedvrids som vi i Centerpartiet accepterar den ytterligare förlängningen. Vi tycker att det är mycket viktigt att vi har fungerande flygtransporter, och det är även av stort samhällsintresse.

Men jag vill också understryka – och det har sagts tidigare från talarstolen här – att den situation som vi befinner oss i nu genom att vi förlänger garantin naturligtvis är helt oacceptabel på sikt. Med det snaraste bör man därför återgå till kommersiella försäkringslösningar. Från Centerpartiets sida har vi också uppmanat regeringen att inom EU driva på för att försäkringsavtal ska kunna skrivas inom marknadens ramar mellan flygbolagen och försäkringsbolagen.

Därmed yrkar jag bifall till trafikutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 71 KENTH SKÅRVIK (fp):

Fru talman! Folkpartiet står bakom förslaget till en förlängning av de statliga garantierna för flygbranschen. Vi gör det därför att den uppkomna situationen är extraordinär och därför att det gäller att se till att flyget kan överleva till dess att situationen blir normal igen.

Vi vill dock påpeka att det är angeläget att hela frågan får en lösning på internationell nivå så snart som möjligt så att läget kan återgå till det normala, då marknaden är den som står för försäkringskostnaderna.

Jag yrkar bifall till trafikutskottets förslag i betänkandet i detta ärende.

Anf. 72 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Det är nu lite drygt en månad sedan som vi här i riksdagen behandlade denna fråga senast. Anledningen då var densamma som i dag.

Efter de tragiska händelserna den 11 september har försäkringsmarknaden inte tagit sitt fulla ansvar för att återställa försäkringsskyddet för flygbranschen. Det innebär att de förhoppningar som vi hade vid vårt förra beslutstillfälle inte har infriats. Visserligen kan vi se att aktörer har kommit fram, men deras åtaganden i dag ligger långt ifrån hur det var före den 11 september. Samtidigt råder det en monopolliknande situation. Detta är ett steg i rätt riktning, kan man tycka. Men fortfarande kvarstår ett behov att täcka som marknaden inte är beredd att ta på sig.

Fru talman! Med detta som bakgrund delar majoriteten i trafikutskottet regeringens uppfattning att det av riksdagen utfärdade bemyndigandet för regeringen bör förlängas t.o.m. den 23 november 2001. Bemyndi-

gandet innebär alltså att ställa ut garantier till försäkringsbolag för att återställa det försäkringsskydd för svenska licensierade flygbolag, flygplatser m.fl. som försäkringsmarknaden för närvarande inte tillhandahåller vid krigshandlingar, terrorattacker och liknande. Bemyndigandet för regeringen kommer därmed att gälla under tiden från den 25 september 2001 till den 23 november 2001.

Fru talman! Det är min förhoppning att vi med hjälp av denna förlängning löser de nuvarande problem som finns på flygmarknaden i Sverige samtidigt som vi ger en möjlighet för aktörerna att ordna försäkringsskyddet på ett för alla parter godtagbart sätt.

Den situation som råder är inte den naturliga. Utskottet delar därför regeringens åsikt att systemet ska avskaffas så snart som möjligt och att marknaden ska återta sin traditionella roll. Utskottet förutsätter att regeringen verkar för att så långt som möjligt finna marknadslösningar.

Fru talman! Jag vill med det som jag här har anfört yrka bifall till trafikutskottets förslag.

Anf. 73 BIRGITTA WISTRAND (m):

Fru talman! Jag vill fråga Krister Örnfjäder hur han ställer sig till Riksgäldskontorets bedömning. Delar han inte den bedömningen av att det finns marknadslösningar på upp till 1 miljard US-dollar?

Anf. 74 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Jo, visst det marknadslösningar för upp till 1 miljard dollar. Problemet är att det finns önskemål om att det ska finnas därutöver. Det finns också synpunkter på hur innehållet i dessa marknadslösningar ser ut upp till 1 miljard.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU2 Skatten på vin

Punkt 1 (Skatten på vin)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

194 för utskottet

62 för res. 1

1 avstod

92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2001/02:21

31 oktober

*Förlängd tid för
statliga garantier för
att återställa
försäkringsskyddet för
flygbranschen*

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 s, 28 v, 30 kd, 15 c, 12 fp, 11 mp

För res. 1: 59 m, 1 kd, 2 -

Avstod: 1 v

Frånvarande: 33 s, 22 m, 14 v, 11 kd, 3 c, 4 fp, 5 mp

Harald Bergström (kd) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Ytterligare åtgärder)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

Votering:

224 för utskottet

33 för res. 2

1 avstod

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 s, 57 m, 25 v, 15 c, 13 fp, 12 mp, 1 -

För res. 2: 2 v, 31 kd

Avstod: 1 v

Frånvarande: 30 s, 24 m, 15 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 4 mp, 1 -

FiU6 Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands m.m.

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Förlängning av övergångstiden för sparkassor och vissa finansieringsföretag)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

202 för utskottet

64 för res.

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 29 v, 31 kd, 15 c, 13 fp, 12 mp

För res.: 62 m, 2 -

Frånvarande: 29 s, 19 m, 14 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 4 mp

FiU8 Riksbankens deltagande i finansieringen av IMF:s mjuka utlåning

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU3 Partnerskapsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och staterna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet

Prot. 2001/02:21
31 oktober

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU4 Åtgärder för förbättrad fartygssäkerhet

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU3 Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m.fl.

Punkt 1 (Uppföljning och utvärdering av det nya BTP-systemet)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd)

Votering:

170 för utskottet

95 för res. 1

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 30 v, 15 c, 13 fp, 13 mp

För res. 1: 62 m, 31 kd, 2 -

Frånvarande: 32 s, 19 m, 13 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Punkt 3 (Kvalifikationsvillkor för BTP)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

225 för utskottet

43 för res. 3

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 62 m, 31 kd, 15 c, 13 fp, 2 -

För res. 3: 30 v, 13 mp

Frånvarande: 29 s, 19 m, 13 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Punkt 4 (Utländska förmåner som kvalifikationsgrund)

1. utskottet

2. res. 5 (v, mp)

Votering:

225 för utskottet

43 för res. 5

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 62 m, 31 kd, 15 c, 13 fp, 2 -

För res. 5: 30 v, 13 mp

Frånvarande: 29 s, 19 m, 13 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Punkt 10 (Värdet av fritidsfastighet vid beräkning av förmögenhetstillägg)

1. utskottet

2. res. 12 (fp, kd)

Votering:

162 för utskottet

45 för res. 12

61 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 2 m, 30 v, 15 c, 13 mp

För res. 12: 31 kd, 13 fp, 1 -

Avstod: 60 m, 1 -

Frånvarande: 29 s, 19 m, 13 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Punkt 11 (Giftna och sammanboende i BTP-sammanhang)

1. utskottet

2. res. 13 (mp)

Votering:

255 för utskottet

13 för res. 13

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 62 m, 30 v, 31 kd, 15 c, 13 fp, 2 -

För res. 13: 13 mp

Frånvarande: 29 s, 19 m, 13 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU3 Asylsökande barns skolgång m.m.

Punkt 2 och 3 (Utbildning m.m. i avvaktan på avvisning eller utvisning och skolgång m.m. för gömda barn)

1. utskottet

2. res. i motsvarande del (fp)

Votering:

248 för utskottet

14 för res.

6 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 62 m, 24 v, 30 kd, 15 c, 13 mp, 2 -

För res.: 1 v, 13 fp

Avstod: 5 v, 1 kd

Frånvarande: 29 s, 19 m, 13 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**TU6 Förlängd tid för statliga garantier för att återställa försäkrings-
skyddet för flygbranschen**

Prot. 2001/02:21
31 oktober

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

253 för utskottet

13 för res. 1

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 102 s, 61 m, 30 v, 31 kd, 15 c, 13 fp, 1 -

För res. 1: 13 mp

Frånvarande: 29 s, 20 m, 13 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp, 1 -

Margareta Cederfelt (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Förlängd tid för statliga garantier)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

191 för utskottet

61 för res. 2

13 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 s, 1 m, 30 v, 31 kd, 15 c, 13 fp

För res. 2: 60 m, 1 -

Avstod: 13 mp

Frånvarande: 30 s, 20 m, 13 v, 11 kd, 3 c, 3 fp, 3 mp, 1 -

Punkterna 3–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställets

den 31 oktober

2001/02:46 av *Christel Anderberg* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisbristen i Dalarna

2001/02:47 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Bostadsbidraget

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 november.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 31 oktober

2001/02:140 av *Carl-Axel Johansson* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Regeringens sysselsättningsmål

2001/02:141 av *Lars Wegedal* (s) till socialminister Lars Engqvist

Handlingsprogram mot spelberoende

2001/02:142 av *Henrik S Järrel* (m) till socialminister Lars Engqvist

Granskningsmöjligheter vid anmälan om felbehandling inom hälso- och sjukvården

2001/02:143 av *Michael Hagberg* (s) till försvarsminister Björn von Sydow

Militära reservkraftverk för civil användning

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 november.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 31 oktober

2001/02:82 av *Mikael Johansson* (mp) till miljöminister Kjell Larsson

Koldioxid och statlig upphandling

2001/02:110 av *Henrik S Järrel* (m) till försvarsminister Björn von Sydow

Försvarets helikopteraffär

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 november.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 11 § anf. 54
(delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om ändrad partibeteckning.....	1
3 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.....	1
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
5 § Skatten på vin	2
Skatteutskottets betänkande 2001/02:SkU2	2
Anf. 1 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	2
Anf. 2 SVEN BRUS (kd)	4
Anf. 3 LENNART AXELSSON (s)	5
Anf. 4 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	6
Anf. 5 LENNART AXELSSON (s) replik	6
Anf. 6 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	6
Anf. 7 LENNART AXELSSON (s) replik	7
Anf. 8 CLAES STOCKHAUS (v)	7
Anf. 9 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	8
Anf. 10 CLAES STOCKHAUS (v) replik	8
Anf. 11 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	8
Anf. 12 CLAES STOCKHAUS (v) replik	8
Anf. 13 SVEN BRUS (kd) replik	8
Anf. 14 CLAES STOCKHAUS (v) replik	9
Anf. 15 SVEN BRUS (kd) replik	9
Anf. 16 CLAES STOCKHAUS (v) replik	9
Anf. 17 GUDRUN LINDVALL (mp)	9
Anf. 18 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	10
Anf. 19 GUDRUN LINDVALL (mp)	10
Anf. 20 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	11
Anf. 21 GUDRUN LINDVALL (mp)	11
(Beslut fattades under 13 §.)	12
6 § Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands m.m.....	12
Finansutskottets betänkande 2001/02:FiU6	12
Anf. 22 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	12
Anf. 23 LISBET CALNER (s)	13
Anf. 24 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	13
Anf. 25 LISBET CALNER (s)	13
Anf. 26 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	14
Anf. 27 LISBET CALNER (s)	14
(Beslut fattades under 13 §.)	14
7 § Riksbankens deltagande i finansieringen av IMF:s mjuka utlåning	14

Finansutskottets betänkande 2001/02:FiU8.....	14
(Beslut fattades under 13 §.).....	14
8 § Partnerskapsavtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och staterna i Afrika, Västindien och Stilla-havsområdet	14
Utrikesutskottets betänkande 2001/02:UU3	14
Anf. 28 CARINA HÄGG (s).....	14
Anf. 29 GÖRAN LENNMARKER (m)	15
Anf. 30 BERTIL PERSSON (m).....	16
(Beslut fattades under 13 §.).....	17
9 § Åtgärder för förbättrad fartygssäkerhet	17
Trafikutskottets betänkande 2001/02:TU4	17
(Beslut fattades under 13 §.).....	17
10 § Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m.fl.....	18
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU3	18
Anf. 31 GÖRAN LINDBLAD (m).....	18
Anf. 32 CLAES STOCKHAUS (v).....	19
Anf. 33 KENNETH LANTZ (kd)	20
Anf. 34 KERSTIN HEINEMANN (fp)	22
Anf. 35 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	22
Anf. 36 LENNART KLOCKARE (s)	23
Anf. 37 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	25
Anf. 38 LENNART KLOCKARE (s) replik	25
Anf. 39 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	26
Anf. 40 LENNART KLOCKARE (s) replik	26
Anf. 41 KENNETH LANTZ (kd) replik	27
Anf. 42 LENNART KLOCKARE (s) replik	27
Anf. 43 KENNETH LANTZ (kd) replik	27
Anf. 44 LENNART KLOCKARE (s) replik	27
Anf. 45 CLAES STOCKHAUS (v) replik	28
Anf. 46 LENNART KLOCKARE (s) replik	28
Anf. 47 BIRGITTA CARLSSON (c)	28
Anf. 48 GÖRAN LINDBLAD (m).....	29
Anf. 49 BIRGITTA CARLSSON (c)	30
Anf. 50 GÖRAN LINDBLAD (m).....	30
Anf. 51 BIRGITTA CARLSSON (c)	30
(Beslut fattades under 13 §.).....	30
11 § Asylsökande barns skolgång m.m.	30
Utbildningsutskottets betänkande 2001/02:Ubu3	30
Anf. 52 ULF NILSSON (fp).....	30
Anf. 53 TORGNY DANIELSSON (s)	31
Anf. 54 KALLE LARSSON (v).....	33
Anf. 55 TORGNY DANIELSSON (s) replik	34
Anf. 56 KALLE LARSSON (v) replik.....	34
Anf. 57 GUNNAR GOUDE (mp)	34
(Beslut fattades under 13 §.).....	34
12 § Förlängd tid för statliga garantier för att återställa försäkringsskyddet för flygbranschen.....	35

Trafikutskottets betänkande 2001/02:TU6	35
Anf. 58 BIRGITTA WISTRAND (m)	35
Anf. 59 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	36
Anf. 60 STIG ERIKSSON (v).....	37
Anf. 61 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik	39
Anf. 62 STIG ERIKSSON (v) replik	39
Anf. 63 MATZ HAMMARSTRÖM (mp) replik	39
Anf. 64 STIG ERIKSSON (v) replik	39
Anf. 65 MAGNUS JACOBSSON (kd).....	39
Anf. 66 BIRGITTA WISTRAND (m) replik	41
Anf. 67 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	41
Anf. 68 BIRGITTA WISTRAND (m) replik	41
Anf. 69 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik.....	41
Anf. 70 VIVIANN GERDIN (c)	42
Anf. 71 KENTH SKÅRVIK (fp)	42
Anf. 72 KRISTER ÖRNFJÄDER (s).....	42
Anf. 73 BIRGITTA WISTRAND (m)	43
Anf. 74 KRISTER ÖRNFJÄDER (s).....	43
(Beslut fattades under 13 §.)	43
13 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid	
 dagens sammanträde	43
SkU2 Skatten på vin.....	43
FiU6 Rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva	
verksamhet utomlands m.m.....	44
FiU8 Riksbankens deltagande i finansieringen av IMF:s	
mjuka utlåning.....	44
UU3 Partnerskapsavtalet mellan Europeiska gemenskapen	
och dess medlemsstater och staterna i Afrika, Västindien	
och Stilla-havsområdet	45
TU4 Åtgärder för förbättrad fartygssäkerhet.....	45
SfU3 Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer	
m.fl.	45
UbU3 Asylsökande barns skolgång m.m.	46
TU6 Förlängd tid för statliga garantier för att återställa	
försäkringsskyddet för flygbranschen	47
14 § Anmälan om interpellationer	47
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	48
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	48
17 § Kammaren åtskildes kl. 12.00.	49

